

Improving the Quality of Sensory Perception of Residents of Residential Spaces from the Perspective of Phenomenology

Nazanin Daeenejhad

Ph.D Candidate of Architecture,
Department of Architecture, Mashhad
Branch, Islamic Azad University,
Mashhad, Iran

Khosrow Afzalian *

Assistant Professor of Architecture,
Mashhad Branch, Islamic Azad University,
Mashhad, Iran

Seyyed Javad Asadpour

Assistant Professor of Architecture,
Mashhad Branch, Islamic Azad University,
Mashhad, Iran

**Mohammad Hamed
Mousavi**

Assistant Professor of Architecture,
Neyshabur Branch, Islamic Azad
University, Neyshabor, Iran

Abstract

Nowadays, in residential spaces, due to the architects' lack of attention to the components of sensory perception of residents and the lack of attention to the effect of the senses on their perception process, we are witnessing the deterioration of the quality of life and the unfavorable satisfaction of residents in their place of residence. Due to the fact that phenomenological attitudes in the field of residential spaces have received less attention from researchers, this research has taken advantage of Merleau-Ponty's phenomenological perspective and the theories derived from it, and it aims to provide strategies to improve the quality of sensory perception of residents of residential spaces. This study is from the perspective of descriptive-analytical and survey methodology. It is done through questionnaires, and its statistical population is 50 experts in architecture. The SmartPLS 2.0 software is used to determine the validity of questionnaires,

* Corresponding Author: : khosrow.afzalian@gmail.com

How to Cite: Daeenejhad, N., Afzalian, Kh., Asadpour, S. J., Mousavi, M H. (2023). Improving the Quality of Sensory Perception of Residents of Residential Spaces from the Perspective of Phenomenology, *Journal of Urban and Regional Development Planning*, 8(24), 135 -179.

and the Friedman test is used in the SPSS software to prioritize data. The findings indicate that vernacular materials creating a memorable feeling with a T-statistic value of 3.47, flexibility and fluidity of the space with a T-statistic value of 3.44 and the use of symbols and signs with a T-statistic value of 3.12 have the most significant effect on improving the quality of sensory perception of residents of living spaces, which is explained in detail.

Keywords: Sensory Perception, Phenomenology, Residential Spaces, Merleau-Ponty.

Introduction

Every phenomenon has two aspects: the perceptual aspect and the structural aspect. Architecture gains meaning by stepping into the second dimension, which is perception. Considering that in the phenomenology of the built environment, receiving sensory data and transforming them in the processes of mental processing and representation and association to meanings plays the most crucial role, it is essential to deal with the feeling of architecture and its perception. After explaining the importance of sensory perception and its connection with the phenomenological perspective, the main issue investigated in this research is the qualitative degradation of the sensory perception of the residents of residential spaces in the contemporary period and, subsequently, the reduction of spatial reading and finally the degradation of the quality of life. Therefore, increasing the quality of life of the residents of contemporary housing depends on improving their residents' perception of the environment. In this regard, considering the favorable relationship between the science of phenomenology and the process of sensory perception, this research mainly aims to use one of the components in the phenomenological view of Merleau-Ponty and related attitudes to improve the quality of sensory perception of residents of residential spaces. The following questions must be answered to achieve the primary purpose of the research:

- 1- What are the components and related indicators in sensory perception of Merleau-Ponty's phenomenological attitude?
- 2- How can Ponty's phenomenological components be used for the qualitative perception of residents of residential spaces?

Methodology

The nature of the upcoming research is theoretical-applied. This study is a mixed type of research with two qualitative and quantitative parts. It first expresses the importance of sensory perception in residential spaces and its place in Merleau-Ponty's phenomenological approach. Then, the existing components and related indicators are categorized, and most questionnaires are presented to the expert statistical community to prioritize the most impact on the residents' sensory perception. To compile the questionnaires, the components of sensory perception from Merleau-Ponty's point of view were collected through library sources, book collections and articles. After coding, the components were arranged in dimensions (geographical-cultural, physical and semantic-perceptual criteria). In this part of the research, at first, specialized strategies are explained based on the component of the phenomenological approach, and experts are used only to prioritize the strategies.

Result & discussion

This research was aimed at presenting and prioritizing strategies for increasing the quality of sensory perception with a phenomenological approach based on Merleau-Ponty's point of view. It was suggested that the semantic-perceptual components have the most significant impact on the perception process of residents of residential spaces. The physical component and its sub-components, space flexibility and visual proportions are also effective in the sensory perception process of residents of residential spaces. In summary, it can be acknowledged that in the contemporary residential space, in order to improve the quality of the sensory perception of its residents, it is possible to use symbols and signs in the context of design and identity-building elements to evoke memories and strengthen sensory perception as well as fluidity as much as possible. The space is used through the flexibility and dynamics of the interior space and, finally, the visual proportions.

Conclusions

In order to improve the quality of the sensory perception of the residents of residential spaces, the following practical strategies can be presented based on the research's findings:

The final strategy	Subcomponent	Component	ow
Today, in residential spaces, we see that these spaces have only been a shelter for their residents, and one of their most basic needs (their favorable perception of the environment and their sense of belonging to the space) is not given the necessary attention. This is achieved through strategies such as symbols and signs in the traditional architecture of Iran and the use of elements in the space that cause the perception and meaning of the environment as much as possible.	1- Using symbols and signs 2- Using identity elements	Semantic-perceptual	1
The sense of sight is essential in the perception process of residents of residential spaces. However, the necessary attention is not paid to the sense of sight and its stimulation. This importance can be taken advantage of through strategies such as more fluidity of the space (furniture and flexible and dynamic elements) and visual proportions in the space to read the space as much as possible. However, increasing the visual continuity,	1-Space flexibility 2-Visual proportions	physical	2

The final strategy	Subcomponent	Component	ow
proportions, and human scale is a practical strategy to perceive the residents' sense of vision in the residential space.			
<p>Today, one of the factors of the lack of interaction between the user and his residential environment is the lack of creating a memorable feeling and the subsequent degradation of the sense of belonging to the place and unfavorable sensory perception of the space. In the past, one of the strategies used in residential spaces was to use vernacular materials that were compatible with the climate and culture of that society. However, today, with the advancement of technology, the use of vernacular materials is less in accordance with the society's culture, and this causes a decrease in the residents' favorable perception of their living space.</p> <p>On the other hand, the application of behavioral approaches in the design of residential buildings, based on the behavioral patterns of the residents and the socio-cultural characteristics of the residents in a building and residential space, leads to an increase in the residents' perception.</p>	<p>1-Vernacular materials to create a memorable feeling</p>	<p>Geographical-cultural</p>	<p>3</p>

ارتقا کیفی ادراک حسی ساکنین فضاهای سکونتی از منظر دیدگاه پدیدارشناسی

- دانشجوی دکتری گروه معماری، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران نازنین دائی نژاد
- استادیار گروه معماری، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران خسرو افضلیان *
- استادیار گروه معماری، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران سید جواد اسدپور
- استادیار گروه معماری، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران محمد حامد موسوی

چکیده

امروزه در فضاهای سکونتی به دلیل عدم توجه معماران به مؤلفه‌های ادراکات حسی ساکنین و عدم توجه به تأثیر حواس بر فرآیند ادراک آنان، نظاره‌گر تنزل کیفیت سطح زندگی و همچنین رضایتمندی نامطلوب ساکنین در محل سکونتشان می‌باشیم. با توجه به آنکه نگرش‌های پدیدارشناسانه در حوزه فضاهای سکونتی کمتر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است، این پژوهش از دیدگاه پدیدارشناسانه مرلو پونتی و نظریات برگرفته از آن بهره گرفته است و بر آن است تا به ارائه راهبردهایی به جهت ارتقا کیفی ادراکات حسی ساکنین فضاهای سکونتی بپردازد. این پژوهش از منظر روش‌شناسی توصیفی-تحلیلی و پیمایشی است. ابزار این پژوهش پرسشنامه و جامعه آماری آن ۵۰ نفر از متخصصان حوزه معماری می‌باشد. برای تعیین اعتبار یابی پرسشنامه از نرم‌افزار Smartpls2 استفاده شده و به جهت اولویت‌بندی داده‌ها از آزمون فریدمن در نرم‌افزار Spss استفاده شده است. یافته‌ها نشان می‌دهند که مواد و مصالح بوم آورد و آشنا با انسان جهت ایجاد حس خاطره‌انگیزی با مقدار آماره تی ۳,۴۷، انعطاف‌پذیری و سیالیت فضا با مقدار آماره تی ۳,۴۴ و

این مقاله برگرفته از رساله دکتری نازنین دائی نژاد با عنوان «ارتقاء حس مکان در فضاهای باز عمومی مجتمع‌های مسکونی با تأکید بر نقش مؤلفه‌های طبیعی» (مورد مطالعه: مجتمع‌های مسکونی محله سازمان آب مشهد) در گروه معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد می‌باشد.

* نویسنده مسئول: khosrow.afzalian@gmail.com

ارتقا کیفی ادراک حسی ساکنین فضاهای سکونتی از منظر...؛ دائی نژاد و همکاران | ۱۴۱

بهره‌گیری از نماد و نشانه‌ها با مقدار آماره تی ۳,۱۲ بیشترین تأثیر را بر ارتقا کیفی ادراک حسی ساکنین فضاهای سکونتی ایفا می‌کنند که به تفصیل بیان می‌گردد.

کلیدواژه‌ها: ادراک حسی، پدیدارشناسی، فضاهای سکونتی، مرلو پونتی.

مقدمه

هستی همه کائنات معلول به ادراک در آمدن توسط موجودات ذی‌شعوری چون آدمیان است که مجهز به اندام‌های حسی‌اند تا «بودن» آن‌ها را درک کنند و از کیفیت وجودشان آگاهی یابند (آرنت^۱، ۲۰۱۲: ۳۷). برونسویک^۲ عنوان می‌کند که انسان‌ها نقش بسیار فعالی را در سازمان‌دهی ادراکشان از محیط ایفا می‌کنند (یارعلی و دیگران، ۱۴۰۰: ۹۷). این الگو نشان می‌دهد که انسان در تلاش برای معنا دهی به اطلاعات حسی که در هر زمان دریافت می‌کند به تجارب قبلی در محیطشان وابسته است تا به برآوردی سودمند از وضعیت واقعی محیط تبدیل شود (اعظم کثیری و آقازاده، ۱۴۰۱: ۲۶). وقتی که در هنر و معماری به شکل کلی بحث از ادراک می‌شود، بدین معناست که به محتوای هنر توجه می‌گردد، یعنی آن چیزی که می‌بایست به واسطه مخاطبانش فهمیده شود (هاسپرز و اسکراتن، ۱۳۸۵: ۱۲۰). رودولف آرنه‌ایم^۳ معتقد است که «بنا» در همه وجوه اش امری است مربوط به ذهن آدمی (آرنه‌ایم، ۱۳۸۵: ۹)؛ بنابراین می‌توان بنا را عبارت دانست از ادراک حسی منظر و صورت (بهبودی، ۱۳۹۱: ۴۲). از طرفی بایستی دانست که اصولاً هر پدیده‌ای دارای دو جنبه است: جنبه ادراکی و جنبه ساختاری. جنبه ساختاری ساده، هویدا و فارغ از تعلقات فرهنگی و اجتماعی قابل‌شناسایی است، درحالی‌که جنبه ادراکی نه‌تنها پیچیده و غیر آشکار، بلکه تنیده شده در مناسبات فرهنگ هر قوم و ملت و متأثر از عوامل متعدد اجتماعی و فردی است. معماری در این میان با گام نهادن به بعد دوم یعنی ادراک است که معنا می‌یابد (دیباچ و سلطانزاده، ۱۳۹۲: ۱۱). لذا نمی‌توان بدون توجه و اشراف کافی به فرایندهای درک و فهم محیط از سوی مردم و سازوکارهای مرتبط با آن‌ها، مبادرت به مداخله در محیط کرد؛ زیرا این درک است که در نهایت تعبیر و تفسیر آنان را از محیط و جهان پیرامونشان شکل می‌دهد و اغلب به شکل رفتار در محیط ظهور پیدا می‌کند (براتی و سلیمان نژاد، ۱۳۹۰: ۱۹). با توجه به آنکه در پدیدارشناسی محیط ساخته‌شده، دریافت داده‌های حسی و تبدیل آن‌ها در فرآیندهای پردازش ذهنی و بازنمایی و تداعی به معانی،

1. Arendt

2. Brunsvik

3. Rudolf Arnheim

مهم‌ترین نقش را ایفا می‌کند، پرداختن به احساس معماری و ادراک آن اهمیت می‌یابد (گلابی و دیگران، ۱۳۹۸: ۹۱۴). پدیدارشناسی اصطلاحی است که در ادوار مختلف در آثار فیلسوفان به چشم می‌خورد. فیلسوفانی مانند لامبرت^۱، هگل^۲، کانت^۳ و هوسرل^۴ در آثار خود از این اصطلاح بهره بردند. مرلو پونتی^۵ فیلسوفی فرانسوی بود که تحت تأثیر پدیدارشناسی هوسرل قرار گرفت. او تلاش کرد تا با نگاه پدیدارشناسانه خود، به موقعیت انسان در جهان توجه کند (معظمی گودرزی و دادخواه، ۱۴۰۰: ۳). مرلو پونتی به ادراک حسی انسان توجه ویژه‌ای دارد تا جایی که امروزه پدیدارشناسی مرلو پونتی به پدیدارشناسی ادراک حسی مشهور شده است. مرلو پونتی سعی دارد تا با نگرش پدیدارشناسانه خود از ذات ادراک حسی انسان‌ها آگاهی یابد (عسگری و نظرنژاد، ۱۳۹۶: ۶۲).

پس از تبیین اهمیت ادراک حسی و ارتباط آن با دیدگاه پدیدارشناسی، مسئله اصلی موردبررسی در این پژوهش تنزل کیفی ادراک حسی ساکنین فضاهاى سکونتی در دوره معاصر و در ادامه آن کاهش خوانش فضایی و نهایتاً تنزل کیفیت سطح زندگی می‌باشد. لذا افزایش کیفیت زندگی ساکنین مسکن معاصر در گرو افزایش ادراک ساکنین آن‌ها نسبت به محیط می‌باشد در این راستا با توجه به ارتباط مطلوب میان علم پدیدارشناسی با فرایند ادراکات حسی (خصوصاً نگرش پدیدارشناسانه مرلو پونتی)، هدف اصلی این پژوهش بهره‌گیری از مؤلفه‌های موجود در دیدگاه پدیدارشناسانه مرلو پونتی و نگرش‌های وابسته به آن (از جمله دیدگاه‌های یوهانی پالاسما، استیون هال و پیتروموتور) به منظور ارتقا کیفی ادراک حسی ساکنین فضاهاى سکونتی می‌باشد. به منظور تحقق هدف اصلی پژوهش، بایستی به پرسش‌های زیر پاسخ داده شود:

۱. مؤلفه‌ها و شاخص‌های وابسته به آن در ادراک حسی نگرش پدیدارشناسانه مرلو پونتی و دیدگاه‌های برگرفته از آن چیست؟

1. Johann Heinrich Lambert
2. Hegel
3. Immanuel Kant
4. Edmund Husserl
5. Maurice Merleau-Ponty

۲. چگونه می‌توان از مؤلفه‌های پدیدارشناسانه پونتی به منظور ادراک کیفی ساکنین فضاهای سکونتی بهره جست؟

پیشینه پژوهش

اصلانیان و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیقی با عنوان: «ساختارشناسی مفهوم رضایتمندی مسکن با رویکرد فلسفه پدیدارشناسی (نمونه موردی، خانه قاجاری شیخ‌الاسلام و چند مجتمع مسکونی در زنجان)» به این نتیجه‌گیری دست یافتند که یوند بین آگاهی مفهومی، ادراک چند حسی، این‌همانی با طبیعت و مطلوبیت سکونتگاه معنادار است. همچنین، مؤلفه‌های حسی موجود در خانه‌های بررسی‌شده، بر کیفیت-محیطی آن و نیز بر مطلوبیت فضا و رضایتمندی ساکنان تأثیر دارند. طاهر طلوع دل و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان: «تأثیر مؤلفه‌های معنایی، رفتاری و کالبدی حس مکان در رضایتمندی سکونتی» به این نتیجه‌گیری دست یافتند که حس مکان عامل ارتقای کیفیت محیط زندگی در تأمین رضایتمندی ساکنین مجتمع‌های مسکونی مؤثر است. بر اساس نظرات متخصصین پیشین، حس مکان؛ به کمک عواملی همچون، عناصر کالبدی، رفتاری و معنایی مختص هر مکان حاصل می‌شود و بر این اساس برای رسیدن به حس مکان، مؤلفه ادراکی-معنایی (ذهنی) ۵/۳۷٪، مؤلفه رفتاری (ذهنی-عینی) ۵/۳۲٪ و مؤلفه کالبدی (عینی) ۰/۳۰٪ اهمیت دارند. ولی طبق پیمایش میدانی و مصاحبه با متخصصین و پژوهشگران حاضر، مؤلفه‌های عینی به میزان ۸/۳۸٪، مؤلفه‌های ذهنی ۶/۳۴٪ و مؤلفه‌های رفتاری ۶/۲۶٪ در ایجاد حس مکان مؤثرند. بنا به نتایج کسب‌شده از نظرات پژوهشگران پیشین و حاضر، مشخص شد که هر سه عامل عینی، ذهنی و رفتاری به‌طور هم‌تراز و حدوداً یک‌سوم مقولات تشکیل‌دهنده عوامل حس مکان در ارتقاء کیفیت محیط زندگی و تحقق رضایتمندی سکونتی را در بر می‌گیرند. درستکار و ودایع خیری (۱۳۹۸) در مقاله‌ای با عنوان: «سنجش کیفیت زندگی بر مبنای رضایتمندی سکونتی (مورد مطالعه: محله گلشن تهران)» به این نتیجه‌گیری دست یافتند که رضایتمندی کلی ساکنان از محله گلشن در حد متوسط است. بیشترین رضایتمندی از معیارهای روابط همسایگی بالا در بین ساکنان، متراژ واحد مسکونی، حس

تعلق خاطر به محله و... بیان شده است. همچنین بر اساس تحقیق مشخص شد که از بین ویژگی‌های فردی، متغیرهای جنسیت، شغل، تحصیلات و تعداد خانوار در برابر ابعاد جمعی اهمیت بیشتری بر روی رضایتمندی سکونتی تأثیرگذار هست. زارع و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان: «تبیین مؤلفه‌های مؤثر بر ارتقاء کیفیت محیطی در بافت تاریخی شهرها (نمونه موردی: بافت تاریخی شهر شیراز)» به این نتیجه‌گیری دست یافتند که میزان رضایت شهروندان از کیفیت زندگی در منطقه هشت کلان‌شهر شیراز نشان داد در بیشتر شاخص‌های موردبررسی میانگین رضایتمندی ساکنین کمتر از میانگین متوسط (۳,۵) می‌باشد. محاسبه بار عاملی متغیرهای و شاخص‌های تحقیق با کمک روش دلفی و نرم‌افزار SPSS نیز نشان داد؛ پنج عامل کالبدی، اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و بصری دارای بار عاملی بر روی کیفیت محیط می‌باشند. بارهای عامل محاسبه‌شده برای بیشتر عامل‌های فوق بیشتر از ۶ محاسبه‌شده که نشان‌دهنده بالا بودن بار عاملی این شاخص‌ها در سنجش کیفیت محیطی بافت قدیم شیراز می‌باشند. شکری و همکاران (۱۳۹۶) در مقاله‌ای با عنوان: «سنجش میزان رضایتمندی سکونتی شهروندان از کیفیت محیط در محله‌های شهری (مطالعه موردی: محلات شهر بابلسر)» به این نتیجه‌گیری دست یافتند که محلات مورد مطالعه (شهر بابلسر) در تمامی شاخص‌ها نیازمند بهبود کیفیت محیط سکونتی هستند. همچنین مقایسه بین محلات سه‌گانه پژوهش نشان داد که بیشترین کمترین میزان رضایت سکونتی از کیفیت محیط محلات به ترتیب به محلات برنامه‌ریزی‌شده و ساحلی با میانگین رضایت - اهمیت ۰/۴، قدیمی و فرسوده با میانگین ۰/۴۳ و حاشیه‌ای و پیرامونی با میانگین ۰/۴۶ اختصاص دارد. کرسی^۱ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان: «پدیدارشناسی و فضا در معماری: تجربه، احساس و معنا» به این نتیجه‌گیری دست یافت که بناها و شهرها اساساً نگرش لازم را برای شناخت و رویارویی با وجود انسان فراهم می‌کنند؛ بنابراین، برای معماری به‌عنوان موضوع پدیدارشناسی مهم است. در نهایت نویسنده استدلال نمود که رابطه انسان و محیط ساخته‌شده به‌اندازه‌ای تقویت می‌شود که

ویژگی‌های ذکر شده بتواند در فضا مشارکت داشته باشد. هوگو اسپیرز^۱ (۲۰۲۲) در مقاله‌ای با عنوان: «تجربه معماری: روشن کردن اجزای اصلی آن و ارتباط آن‌ها با تأثیر اصلی با مجموعه‌ای از ویدیوهای دید اول‌شخص»

از مهم‌ترین نتایج این مطالعه می‌توان به اجتناب از تلقی فضا به‌عنوان یک فضای صرفاً هندسی، مقاومت در مقابل بهینه‌سازی و توجه به مطلوبیت، انسانیت و اداره پذیری اندازه‌های کوچک و درعین‌حال متمرکز به‌جای رشد لجام‌گسیخته، ارتقاء شیوه‌های تصمیم‌سازی در سطوح گوناگون برنامه‌ریزی از طریق توجه به روابط انسان و محیط به شیوه‌های دیالکتیکی و مشروعیت بخشیدن به حضور و مشارکت مردم در طرح‌های شهری اشاره نمود. کنی لی^۲ (۲۰۲۲) در مقاله‌ای با عنوان: «تجربه داخلی معماری: ارتباط عاطفی میان فضا و بدن» به این نتیجه‌گیری دست‌یافت که بدنه و مادیت یکپارچه عناصر اساسی هستند که برای غنی‌سازی فرم معماری، موردنیاز هستند؛ بنابراین، این مقاله به درک و آگاهی از رابطه بین فضای داخلی و تجربه با توجه به بهبود کیفیت تجربه عاطفی به‌منظور توسعه تجربه فضایی و در نظر گرفتن نحوه مداخله تجربه در فضای داخلی برای ایجاد یک فضای چندحسی کمک می‌کند.

نوآوری این مقاله را می‌توان از دو بعد موردبررسی و تدقیق قرار داد:

نخست؛ مؤلفه‌ها و شاخص‌های وابسته به ادراک حسی نگرش پدیدارشناسانه مرلو

پونتی

و دوم؛ بهره‌بری از مؤلفه‌های پدیدارشناسانه مرلو پونتی به‌منظور ادراک کیفی

ساکنین فضاها سکونتی.

چارچوب نظری

ادراک حسی

ادراک حسی فعل مقدماتی یافت معانی است که بیش از هر تفسیری از ناحیه ما در عالم حاضر است یا نوعی فعل وجودی است که موضع ما در آن صرفاً منفعل نیست، بلکه عالمی

1. Hugo Spiers

2. Keunhye Lee

در ضمن آن بر ما پدیدار می‌شود آنچه ما از جهان درک می‌کنیم داده‌هایی منفصل و موضوعاتی برای شناخت عقلانی نیستند بلکه در ادراک کردن، ما چیزها را با تمام بدنمان دریافت می‌کنیم. ادراک جهان، حاصل درهم تنیدگی همه حس‌های ما باهم و با جهان است (هوپ^۱، ۲۰۱۲: ۱۵۳).

عوامل مؤثر بر ادراک محیط

دو دسته از عوامل شامل «عوامل مربوط به محیط» و «عوامل مربوط به فرد» در چگونگی ادراک محیط مؤثر است. «عوامل محیطی» شامل «شرایط ادراک»، «فاصله»، «مقیاس» و «زمان» است؛ «شرایط ادراک» آن شرایطی است که فرد و محیط در آن قرار دارند. این شرایط می‌تواند شرایط جوی محیط باشد، مثلاً تأثیری که بارش باران بر تجربه بودن در یک شهر می‌گذارد و یا ویژگی‌های کالبدی محیط، که بر عکس‌العمل‌های رفتاری افراد و در نتیجه بر ادراک آن‌ها مؤثر است، مثلاً پیچیدگی محیط که فرد را برای ادراک بهتر آن وادار به کم کردن سرعت حرکتش می‌کند. (بختیاری منش، ۱۳۹۱: ۲۵). علاوه بر این «فاصله فرد تا موضوع» بر ادراک مؤثر است، فاصله کمتر زمینه را برای ادراک جزئیات فراهم می‌کند. همچنین «مقیاس» محیط، چه در نسبت با زمینه‌اش و چه در نسبت با بیننده، بر چگونگی ادراک آن تأثیرگذار است. در نهایت «زمان» تجربه محیط در طول شبانه‌روز و طی فصول مختلف و مدت‌زمان بودن در محیط ادراک آن مؤثر است. «عوامل فردی» شامل «ظرفیت ادراکی»، «آمادگی ادراک»، «تأثیر اجتماع»، «گزینش و مقاومت ادراکی» دانسته شده است. «ظرفیت ادراکی» حداکثر توانی است که یک فرد برای ادراک محیط دارد. خصوصیات و حالات روحی ما، انگیزه، انتظارات، استعدادها، موقعیت فردی و... «آمادگی» ذهنی برای ادراک شناخته می‌شود. درحالی‌که باورها و ارزش‌های افراد که وجه ثابت‌تری از شخصیت فرد را تشکیل می‌دهند و آن‌ها هم بر ادراک او مؤثرند «تأثیر اجتماع» نامیده شده است (عادلی و ندیمی، ۱۴۰۱: ۲۷).

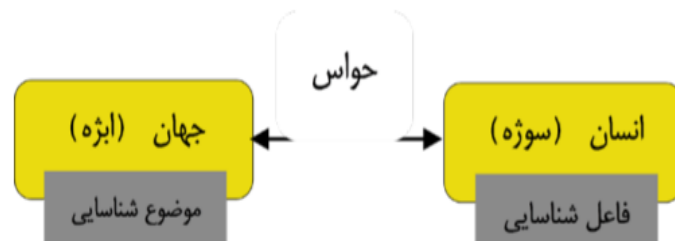
پدیدارشناسی

پدیدارشناسی از مفاهیم فلسفی است که در علم فلسفه در راستای بررسی ماهیت رویدادها و اجسام مورد استفاده است. در ابتدا این واژه توسط فلاسفه در شرح موقعیت چیزها مورد استفاده قرار گرفت. از فلاسفه‌ای که در خصوص پدیدارشناسی مباحثی را مطرح کرد می‌توان به مارتین هایدگر اشاره کرد. با این حال این مفهوم از اواخر دهه هفتاد قرن بیستم به حوزه تخصصی شهرسازی راه یافت. (پرتوی، ۱۳۹۲: ۱۱). پدیدارشناسی از دیدگاه هوسرل، توصیف، تجزیه و تحلیل و کشف پدیدارهاست. (بودلایی، ۱۳۹۵: ۱۵). هوسرل در پدیدارشناسی خود در تلاش است تا به خود اشیا بازگردد. از نظر هوسرل پدیدارشناسی روش نقد شناخت است (هوسرل، ۱۳۷۲: ۲۴). او با طرح نگرشی نو به پدیدارشناسی، رنگ تازه‌ای به آن بخشید و از این رو، تأثیر زیادی بر متفکران پس از خود گذاشت. (باکویی کتریمی و صوفیانی، ۱۳۹۶: ۲۵). متفکرانی نظیر هایدگر^۱ و مرلو پونتی تحت تأثیر پدیدارشناسی هوسرل قرار گرفتند و هر یک پدیدارشناسی را به شیوه‌ای گسترش دادند. هایدگر پدیدارشناسی را این گونه تعریف کرده است: خود را از جانب خود، نشان دادن پدیدارها: به خود نشان‌دهنده مجال دادن تا از جانب خودش دیده شود به آن گونه که خود نشان‌دهنده خود را از جانب خود نشان دهد. (هایدگر، ۱۳۹۹: ۱۳۳)

ادراک از دیدگاه پدیدارشناسانه مرلو پونتی

موریس مرلو پونتی پدیدارشناس فرانسوی، از جمله متفکرانی است که با طرح روابطی نوین میان (آگاهی و بدن)، (سوژه و جهان) نظام و روشمندی پیشین را به پرسش می‌گیرد. (شکل ۱). مرلو پونتی وظیفه پدیدارشناسی را آشکار نمودن رمز و رازهای جهان و عقل می‌داند (پیراوی ونک، ۱۳۸۹: ۳۵) از نظر مرلو پونتی در پدیدارشناسی بیش از هرگونه نظریه پردازی، ما درگیر در جهان هستیم. او بر این باور است که ما انسان‌ها سوژه‌های مطلق یا عقل‌های محض نیستیم. (ماتیوس، ۱۳۸۷: ۲۹).

شکل ۱. دیاگرام ارتباط انسان-جهان از دیدگاه مرلوپونتی (منبع: اصلانیان و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۷)

همه تلاش‌ها در پدیدارشناسی مرلو پونتی برای دستیابی به ارتباط مستقیم با جهان و سپس به کارگیری این ارتباط در موقعیتی فلسفی، صورت می‌گیرد. پدیدارشناسی مرلو پونتی تلاشی است برای دستیابی به علمی دقیق؛ اما درعین حال توجه به مکان و زمانی که در آن زندگی می‌کنیم، در این علم دخیل هستند. واژه‌ای که مرلو پونتی برای درگیری مستقیم انسان با جهان بکار می‌برد، «ادراک» است و از این رو پدیدارشناسی مرلو پونتی پدیدارشناسی ادراک است. ادراک در پدیدارشناسی مرلو پونتی اهمیت و جایگاه ویژه‌ای دارد و این جایگاه تا حدی است که او در کتاب دیدارپذیر تا دیدارناپذیر چنین بیان می‌کند که «تکلیف فلسفی ما دست یافتن به خلوص ادراک حسی است» (دنیل تامس، ۱۳۸۷: ۷۹). مرلو پونتی بر این عقیده است که در ابتدای مطالعه ادراک، ما به مفهوم حواس برمی‌خوریم که بدهی و واضح به نظر می‌رسند (لفور، ۱۳۹۴: ۸۱). بدین معنی که رفتار انسان در جهان به وسیله ادراک حسی تعریف می‌شود. احساس و آگاهی قبل از اینکه فرآیند تفکر به آن‌ها اضافه گردد، به بدن انسان منتقل شده است (اکسندر، ۲۰۰۷: ۲۴). مرلوپونتی مسئله بدنمند بودن ادراک را مطرح می‌کند. بدنمندی ادراک مستلزم نگاهی نوین به حواس، به مثابه میانجی میان جهان بیرون و سوژه تجربه است (بصیری، ۱۳۹۳). ادراک حسی فعل مقدماتی یافت معانی است که پیش از هر تفسیری از ناحیه ما در عالم حاضر است یا نوعی فعل وجودی است که موضوع ما در آن صرفاً منفعل نیست، بلکه عالمی در ضمن آن بر ما پدیدار می‌شود. ادراک حسی ملاحظه معنای موجودی درون عالمی است که در مجموعه‌ای از داده‌ها ظاهر می‌شود؛ این معنا بر هر حکمی مقدم است

(طالب‌زاده، ۱۳۸۵: ۷۸). او در کتاب پدیدارشناسی ادراک چنین بیان می‌کند که من حسی دارم از قرمز یا آبی بودن. این‌ها می‌توانند احساس محض باشند. در این صورت من می‌توانم بگویم تجربه حسی از جهان عینی دارم (مرلوپونتی، ۲۰۰۲: ۳)؛ بنابراین حواس پنج‌گانه از ابزارهای اساسی ادراک حسی از دیدگاه مرلو پونتی بشمار می‌آیند. (عسگری و نظرنژاد، ۱۳۹۶: ۶۷). مرلو پونتی که ادراک حسی را روشی برای شناخت معرفی می‌کند، در این راستا دیدگاه‌های خود را به دو گونه مطرح می‌کند. بر اساس دیدگاه پدیدارشناسی ادراک، صورت ادراک حسی صرفاً و به‌طور واضح تجربه حسی است که با استفاده از حواس پنج‌گانه از اشیای جهان به دست می‌آید. تبیین دیگری از مرلو پونتی که ادراک حسی ارائه می‌دهد پیچیده‌تر از کارکرد حواس و مبحث معانی موجود در جهان را ارائه می‌دهد (مارشال^۱، ۲۰۰۸: ۹۸۱). جسمانیت سوژه ارتباطی تنگاتنگ دارد و در این راستا اصلی‌ترین ابزار برای ادراک و همچنین کاتالیزور بین سوژه و ایزه، بدن است. نظریات وی مبتنی بر مشارکت همه‌ی حواس در فرآیند ادراک و مرکزیت تن در دریافت محیط می‌باشد و درک رابطه‌ی بین انسان و جهان از طریق جایگزینی آن به‌جای انفصال دکارتی بین عین و ذهن (تجسد و در بدن بودگی) است. از دیدگاه او، حواس در مرحله‌ی ادراک، انضمامی و تمایز ناپذیر هستند (نیک فطرت کرد محله و همکاران، ۱۳۹۸: ۸۱۷) طبق دیدگاه مرلو پونتی معنایی که در جهان نهفته است، از طریق ادراک حسی توسط انسان دریافت می‌شود. معنایی در اعیان موجود در جهان و همچنین معنایی در انسان‌های دیگر وجود دارد که می‌توان آن‌ها را از طریق تجربه‌های ادراکی دریافت کرد. این مهم نشان از اهمیت مؤلفه‌های معنایی در فرآیند ادراک حسی از دیدگاه مرلو پونتی دارد (عسگری و نظرنژاد، ۱۳۹۶).

نگرش‌های پدیدارشناسانه وابسته به دیدگاه مرلو پونتی

پدیدارشناسی در معماری از دیدگاه پالاسما، معمار و نظریه‌پرداز فنلاندی نگاهی عمیق به معماری از طریق آگاهی‌ای است که آن را تجربه می‌کند و به دنبال زبان درونی بناست.

1. Marshal

وی از خواهان مدرنیسم دوم و معماری موقعیتی، احساسی، منطقه‌ای و دربرگیرنده حساسیت‌های منطقه‌ای بود که این ویژگی در آثار معماری باراخان، آلوار آلتو و... بود. تلقی وی از مشارکت میان حواس در فرآیند ادراک مرکزیت تن در دریافت محیط و نقش حرکت‌مندی در آن برگرفته از تفکر مرلو پونتی در فرایند ادراک جهان است. اتمسفر اساس معیار پالاسما برای ارزیابی کیفیت آثار معماری است: «فضاوت‌های ما درباره شخصیت محیط، تلفیقی پیچیده از عوامل بی‌شماری است که بی‌درنگ و در ترکیب با یکدیگر به‌مثابه اتمسفر، حال و هوا یا جوّ محیط درک می‌شود» (پالاسما، ۲۰۱۴: ۱۹).

وی مفهوم اتمسفر را مطرح می‌کند و اذعان می‌دارد که فرم اولیتی در شکل‌گیری آن ندارد. نقد او تا آنجا پیش می‌رود که تعبیر «بازی فرمی» را درباره معماری معاصر به کار می‌گیرد. وی الگوهای معنامندی و ادراکی از محیط را بنیادی‌تریم مفهوم در اندیشه‌های وی بر می‌شمارد. اتمسفر به در معماری استیون هال می‌توان تقریب بین آگاهی و ادراک ناشی از حضور انسان در بناهای وی در ارتباط با بدن را فهمید که سهم حضور بدن مخاطب در فرایند آفرینش کالبد، فضا و پدیداری مکان مورد توجه قرار گرفته است. بدن خاستگاه معماری او محسوب می‌شود معماری بدنمند مبتنی بر ادراکات چند حسی ما را به درون معماری می‌برد و به جزئیات حساس می‌کند و خواستار تماس و توجه است و به‌عنوان یکی از راه‌های پیوند دوباره انسان و محیط در دیدگاه پدیدارشناسانه معرفی می‌کند. پیتر زومتور با تأکید بر معماری ادراکات چند حسی مرلو پونتی بر جنبه‌های احساسی تجربه معمارانه تأکید دارد. از دیدگاه او خواص فیزیکی مصالح می‌تواند شخص را با جهان درگیر کند و تجربیات و افق‌های بافت‌مند مکان می‌تواند از طریق خاطره احضار کند. دیدگاه‌های استیون هال در طول زمان تحت تأثیر دیدگاه‌های موريس مرلو پونتی و یوهانی پالاسما دستخوش دگرگونی شده است؛ از علاقه‌مندی اولیه به گونه شناسی فرم معماری، به دغدغه کنونی‌اش در رابطه با رویکرد پدیدارشناسی و تعامل بدنمند انسان با محیط پیرامون است. استیون هال مفهوم پارالاکس را که زیربنای بخشی از اندیشه‌های

اوست در کتابی به همین نام این گونه تعریف می‌کند: «حرکت بدن درون فضا و مهم‌ترین نکته‌ای که معماران باید به آن توجه کنند؛ این که هر گوشه‌ای از فضا، حین حرکت چگونه تجربه می‌شود. در واقع حرکت و شاخص‌های کالبدی را در فرآیند ادراک مؤثر می‌داند (بلک‌وود^۱، ۲۰۱۵: ۳).

از دیدگاه پالاسما (۱۹۹۲) خانه از سه نوع عنصر ذهنی یا نمادین تشکیل شده است:

۱. عناصری که پایه در سطح عمیق فرهنگ ناخودآگاه دارد. مثل ورودی خانه، اجاق و...
۲. عناصری که با زندگی شخصی و هویت اهالی خانه ارتباط دارد. مثل خاطرات و ارثیه خانواده
۳. نمادهای اجتماعی که برای دادن پیام‌ها و تصاویر خاصی برای افراد بیرون به کار می‌رود. مثل نشانه‌های ثروت، آموزش و هویت اجتماعی (حمزه نژاد و دشتی، ۱۳۹۵)

بر اساس دیدگاه پالاسما، مؤلفه‌های فرهنگی-اجتماعی تأثیر بسزایی بر ارتقا کیفیت ادراک حسی ساکنین از فضای سکونی خود دارد. وی همچنین اذعان می‌دارد مفهوم خانه با خاطره رنگ می‌گیرد. در واقع خانه می‌تواند ما را به یاد گذشته و خاطرات شیرین و تلخمان بباندازد و این ابتدای فرآیند این-همانی و شکل‌گیری احساس تعلق و احساس هویت است (همان منبع).

حال باشلار نظریات پدیدارشناسانه خود را در کتاب بوطیقای فضا بیان می‌کند توصیف پدیدارشناسی وی مبتنی بر تخیل است وی با بهره‌گیری از صور خیال، تعریفی تازه از مکان را ارائه می‌کند و مسئله‌ی سکونت را با تحلیل چگونگی استقرار صورت‌های خیال در روان‌شناسی تبیین می‌کند. (باشلار، ۱۳۹۲: ۵۶) زندگی برای باشلار یعنی مجموعه‌ای از ادراکات حسی، خاطره‌ها، خیال‌ها و احساسات درونی که این اشارات به شهود اصلی امور و ایده‌ها که هوسرل آن را شرط لازم برای بازگشت به چیزها می‌دانست،

بر می‌گردد. (پورعلی، ۱۳۹۰: ۲۳). وی از طرفی به اهمیت قابلیت‌های ادراکی و معنای جسمانی فضاهای کالبدی اشاره می‌نماید و اذعان می‌دارد که معماری صرفاً یک شیء زیباشناسانه نیست بلکه عرصه‌ای است به منظور پیوندهای احساسی بدن‌های ما با جهان و با ممکن ساختن قابلیت‌های موجود در محیط به وجود ما معنا می‌دهد که این مهم نشان از مؤلفه‌های کالبدی در فرآیند ادراک حسی دارد (عسگری، ۱۳۹۷).

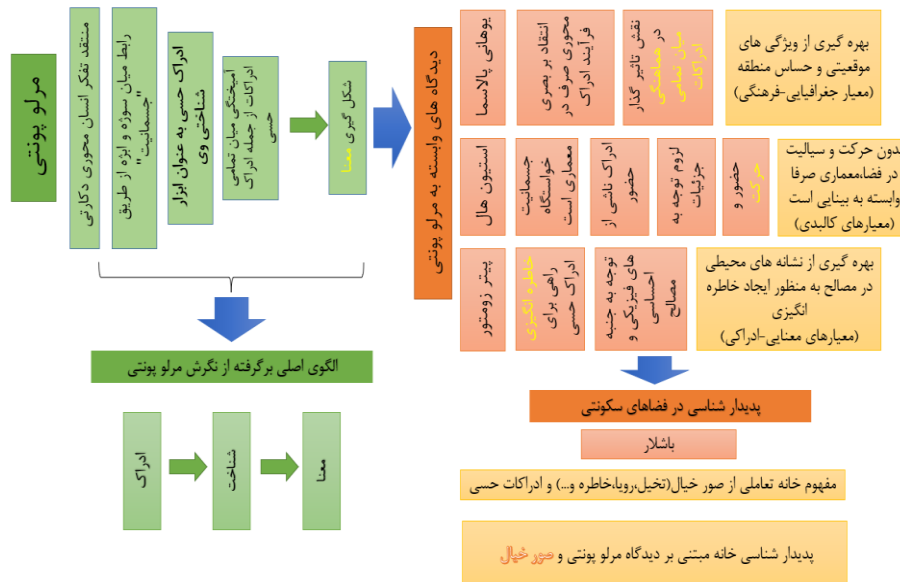
با بررسی نظریات نظریه‌پردازان پدیدارشناسانه از جمله مرلو پونتی و سایر نظریه‌پردازان همسو با وی، در بیان جنبه نوآوری این پژوهش می‌توان اذعان نمود که بر اساس نظریات پدیدارشناسانه ارائه‌شده توسط مرلوپونتی ارتباط میان چندین ادراک منجر به ارتقا شناخت و معنا از سوی ساکنین می‌گردد. همچنین با بررسی نظریات مرلو پونتی می‌توان اهمیت جایگاه ادراک حسی در دیدگاه وی به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین ابزارهای شناختی در فضای سکونتی اشاره نمود. از سوی دیگر، اهمیت ارتقا ادراک حسی در میان سایر نظریات نظریه‌پردازان همسو با مرلوپونتی (از جمله استیون هال، پالاسما، باشلار و ...) نیز گواه از این مهم دارد که می‌توان از طریق مؤلفه‌های فرهنگی، معنایی و کالبدی (که پیش‌تر به آن‌ها اشاره گردید) باعث افزایش تعاملات، حس تعلق به مکان و نهایتاً ادراک هرچه بیشتر ساکنین از فضای سکونتی خود گردید. باین حال اولویت هریک از راهبردهای ارائه‌شده از سوی نظریه‌پردازان نیز بر کاربرد نمودن این پژوهش اهمیت بسزایی دارد. در یک جمع‌بندی ادراک پدیدارشناسانه مرلو پونتی و دیدگاه‌های وابسته به آن را مطابق با جدول و الگوی مفهومی زیر می‌توان استخراج نمود: (جدول ۱) و (شکل ۲)

جدول ۱. مؤلفه‌های ارتقا ادراک حسی کاربر فضای سکونتی بر اساس نگرش پدیدارشناسانه (استخراج از نیک فطرت کرد محله و همکاران، ۱۳۹۸. اصلانیان و همکاران: ۱۳۹۷)

معیارهای اصلی	زیر معیارها
جغرافیایی- فرهنگی	۱. توسعه و گسترش بنا هماهنگ با معماری بومی منطقه
	۲. مواد و مصالح بوم آورد و آشنا با انسان جهت ایجاد حس خاطره‌انگیزی
	۳. توجه به ویژگی‌های اجتماعی- فرهنگی ساکنین منطقه
	۴. توجه به الگوهای رفتاری و اجتماعی ساکنین

معیارهای اصلی	زیر معیارها
کالبدی	۱. سلسله مراتب فضایی (دسترسی‌ها، جانمایی و ...)
	۲. انعطاف پذیری فضا
	۳. تناسبات و نفوذ پذیری بصری
	۴. هارمونی و هماهنگی
معنایی- ادراکی	۱. بهره‌گیری از نماد و نشانه‌ها
	۲. غنای حسی
	۳. حس تعلق به مکان
	۴. حضور عناصر هویت‌مند

شکل ۲. مدل مفهومی پژوهش (یافته‌های نگارندگان)

روش

ماهیت پژوهش پیش رو نظری- کاربردی است. این پژوهش از نوع تحقیقاتی ترکیبی و دارای دو بخش کیفی و کمی می‌باشد. رویکرد روش تحقیق در این مقاله، روش تحقیق "پیمایشی" است. در این پژوهش ابتدا به بیان اهمیت ادراک حسی در فضاهای سکونتی و جایگاه آن در نگرش پدیدارشناسانه مرلو پونتویی بیان می‌گردد. سپس مؤلفه‌های موجود و

شاخص‌های وابسته به آن دسته‌بندی گردیده و در غالب سؤالات پرسشنامه به جامعه آماری متخصص به‌منظور اولویت‌بندی میزان بیشترین تأثیرگذاری بر ادراک حسی ساکنین ارائه می‌گردد. روش تحقیق پیمایشی، توصیفی است از نگرش و نظریات جمعیتی متخصص بر اساس نمونه‌ای هدفمند و معرف جامعه و پاسخ اعضای آن گروه نمونه به یک‌رشته از سؤالاتی که قبلاً به‌دقت تهیه و تدوین شده است. برای تعیین اعتبار یابی پرسشنامه‌ها از نرم‌افزار Smartpls استفاده می‌شود و به جهت اولویت‌بندی داده‌ها از آزمون فریدمن در نرم‌افزار Spss استفاده شده است. پایایی سؤالات پرسشنامه در بخش طیف بوگاردوس بر اساس آزمون آلفای کرونباخ تعیین شد که اعتبار نتایج پژوهش در زمان و مکان‌های مشابه را مشخص می‌کند. ضریب آلفای کرونباخ رقمی بین ۰ و ۱ است و اگر ارزیابی بالاتر از ۰/۷ باشد پرسشنامه از پایایی لازم برخوردار است؛ که در بخش یافته‌های تحقیق به‌تفصیل بیان خواهد شد. جامعه آماری تعریف‌شده در این پژوهش مشتمل بر مخاطبین، متخصصین در حوزه معماری و شهرسازی از سطوح متفاوت آشنایی با محدوده است. در واقع تمامی افراد و گروه‌هایی که به‌صورت مستقیم در تصمیم‌گیری، سیاست‌گذاری، طراحی و اجرای پروژه‌های معماری و شهری دخیل هستند (برنامه ریزان شهری، معماران، روان‌شناسان، جامعه‌شناسان و...)، گردآوری اطلاعات به‌طور اعم با مرور اطلاعات موجود کتابخانه‌ای و به‌طور اخص در پرسشنامه صورت پذیرفت. برای تدوین پرسشنامه، مؤلفه‌های ادراک حسی از دیدگاه مرلو پونتی، از طریق منابع کتابخانه‌ای، مجموعه کتب و مقالات جمع‌آوری شد که پس از کدگذاری، مؤلفه‌ها در ابعاد (معیارهای جغرافیایی-فرهنگی، کالبدی و معنایی-ادراکی) انتظام یافت. در تکمیل پرسشنامه با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند، نمونه‌ای ۵۰ تایی از گروه متخصصین برای مشارکت در امر ارزیابی محدوده موردپژوهش و بازخوانی ادراکات ذهنی آنان انتخاب شدند. به‌منظور تبیین چرایی ارائه پرسشنامه بسته به جامعه آماری متخصص می‌توان ادعان نمود که با توجه به آنکه در این مرحله بر اساس مؤلفه‌های مستخرج از مبانی نظری پژوهش، راهبردهای تخصصی از طریق پرسشنامه‌ها ارائه می‌گردد و در نهایت اولویت‌بندی می‌شوند پرسشنامه بسته، پژوهشگر را آسان‌تر و با خطای کمتر به هدف غایی نزدیک می‌کند و در واقع در این بخش از پژوهش

در ابتدا راهبردهای تخصصی بر مبنای مؤلفه رویکرد پدیدارشناسانه تبیین گردیده و صرفاً به منظور اولویت بندی راهبردها، از نظر متخصصین بهره گرفته می‌شود (جدول-۲)

جدول-۲: جامعه آماری پژوهش

نحوه نمونه‌گیری	گروه مشارکت‌کنندگان
انتخاب مشارکت‌کنندگان از روش نمونه‌گیری هدفمند و نظری استفاده شده است. این تکنیک امکان تعمیم‌پذیری بیشتری را با توجه به حس اعتماد مشارکت‌کننده به دست می‌دهد.	طراحان معماری و برنامه‌ریزان شهری باسابقه طراحی و اجرا و ساخت ساختمان‌های مسکونی (۱۵ نفر)

یافته‌ها

همان‌طور که در روش مدل‌سازی معادلات ساختاری مطرح است؛ ابتدا باید ضرایب گویه‌ها و پایایی مقیاس‌های انتخابی برای اندازه‌گیری متغیرهای مکنون بررسی شود. (جدول-۳)

جدول ۳. ضرایب گویه‌ها و ضرایب پایایی‌های متغیرها

متغیرهای پنهان	متغیرهای آشکار		متن گویه	گو یه	ابعاد	متغیر
	ضریب معناداری	بار عاملی				
۸۲۲/۰	۷۰۸/۰	۹۴۵/۳	۵۸۷/۰	توسعه و گسترش بنا هماهنگ با معماری بومی منطقه	۱Q	ادراکات حسی ساکنین فضاها سکونت
		۲۹۸/۳	۸۲۹/۰	مواد و مصالح بوم آورد و آشنا با انسان جهت ایجاد حس خاطره‌انگیزی	۲Q	
		۴۳۹/۲	۵۷۹/۰	توجه به ویژگی‌های اجتماعی-فرهنگی ساکنین منطقه	۳Q	
		۷۲۰/۳	۹۰۵/۰	توجه به الگوهای رفتاری و اجتماعی ساکنین	۴Q	
۸۳۶/۰	۷۱۸/۰	۴۰۷/۱۱	۹۲۶/۰	سلسله‌مراتب فضایی (دسترسی‌ها، جانمایی و ...)	۵Q	کالبدی

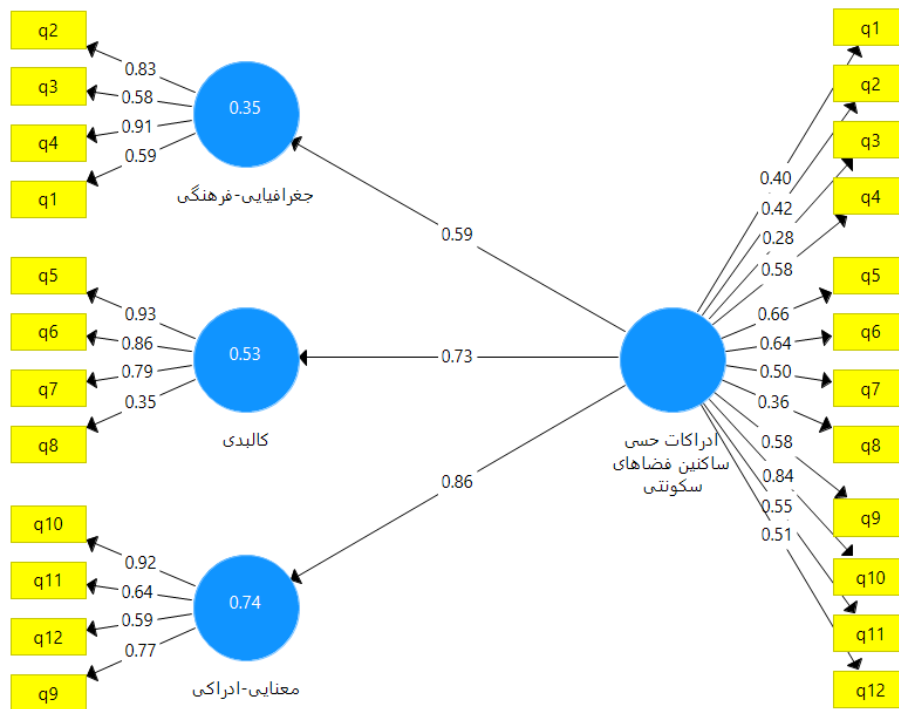
متغیر	ابعاد	گو به	متن گویه	متغیرهای آشکار		متغیرهای پنهان	
				بار عاملی	ضریب معناداری	آلفا کروناخ	پایایی ترکیبی
		۶Q	انعطاف‌پذیری فضا	۸۵۶/۰	۰۶۷/۱۰		
		۷Q	تناسبات و نفوذپذیری بصری	۷۹۱/۰	۳۲۴/۷		
		۸Q	هارمونی و هماهنگی	۳۴۶/۰	۹۰۹/۲		
معنایی- ادراکی		۹Q	بهره‌گیری از نماد و نشانه‌ها	۷۷۲/۰	۰۰۶/۱۶	۷۱۳/۰	۸۲۶/۰
		۱۰Q	غناي حسی	۹۱۸/۰	۶۸۰/۶۲		
		۱۱Q	حس تعلق به مکان	۶۴۱/۰	۴۷۹/۹		
		۱۲Q	حضور عناصر هویت‌مند	۵۹۲/۰	۹۵۳/۵		

طبق جدول ۲ میزان بارهای عاملی و ضرایب معناداری بین گویه‌های هر سازه تعیین شده است که ضریب t بالای ۱,۹۶ نشان از ارتباط معناداری بین گویه‌ها و مؤلفه‌ها وجود دارد. پایایی آلفای کروناخ و پایایی ترکیبی بالاتر از ۰/۷ نشانگر پایایی قابل قبولی است، البته موس و همکاران (۱۹۹۸) در مورد متغیرهای با تعداد سؤالات اندک، مقدار ۰/۶ به‌عنوان سرحد ضریب معرفی کرده‌اند (نقل از داوری و رضازاده، ۱۳۹۳؛ ۹۳).

ضریب پایایی ترکیبی توسط ورتس و همکاران^۱ معرفی شد مقدار پایایی ترکیبی یک سازه از یک نسبت حاصل می‌شود که در صورت این کسر، واریانس بین یک سازه با شاخص‌هایش و در مخرج کسر، واریانس سازه با شاخص‌هایش به‌اضافه مقدار خطای اندازه‌گیری می‌آید. در صورتی که مقدار پایایی ترکیبی بالاتر ۰,۷ باشد نشان از پایداری درونی مناسب است و مقدار کمتر از ۰,۶ عدم وجود پایایی است (نونال و بمستین^۲، ۱۹۹۴) ذکر این نکته ضروری است که پایایی ترکیبی معیار بهتری از آلفا به شمار می‌رود (وینزی^۳ و همکاران، ۲۰۱۰).

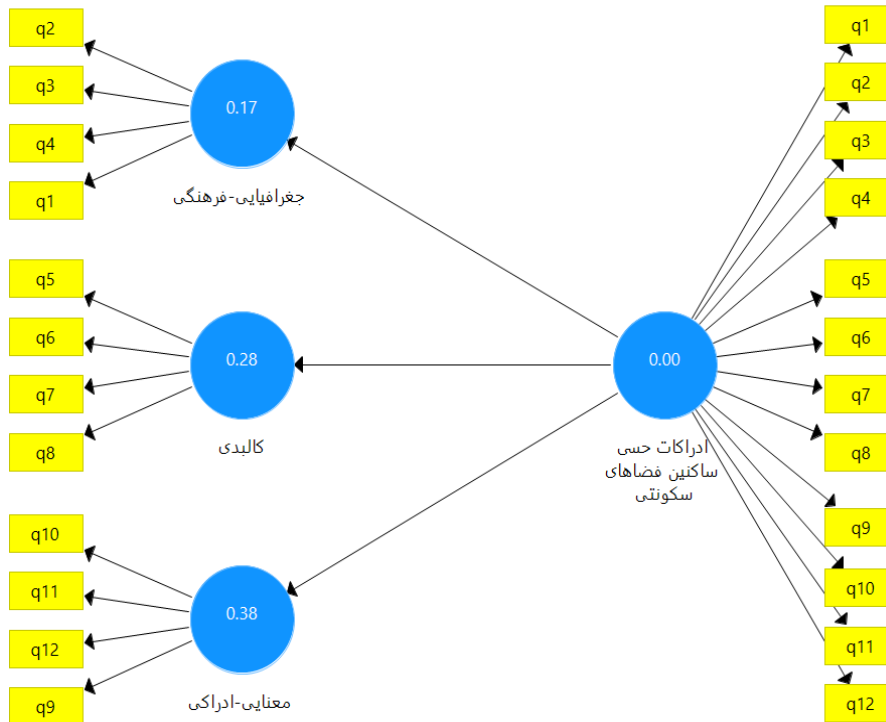
1. Werts et al
2. Nunnally & Bernstein
3. Vinzi

شکل ۳. بار عاملی وضعیت تعیین مدل اندازه‌گیری

پس از انجام تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و استخراج گویه‌های حائز بار عاملی معنادار، نسبت به بررسی پایایی و روایی گویه‌ها اقدام گردید. در این راستا، با استفاده از مدل ساختاری روابط بین سازه‌ها به لحاظ علی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در واقع با در نظر گرفتن نتایج بررسی روابط بین سازه‌ها با استفاده از ضریب مربوطه می‌توان به بررسی معنی‌دار اثرات بین سازه‌های تحقیق پرداخت. به منظور بررسی معنی‌داری ضرایب مسیر از روش باز نمونه‌گیری^۱ در حالت ۱۰۰۰ نمونه که در روش حداقل مربعات جزئی توصیه شده (داوری و رضازاده، ۱۳۹۳؛ ۱۰۱) استفاده شد. نتایج در شکل ۳ و ۴ نشان می‌دهد که مدل از اعتبار خوبی برخوردار است.

شکل ۴. ضرایب معناداری آزمون t مدل اندازه‌گیری

طبق نتایج حاصل در جدول ۲ میزان همبستگی بین شاخص‌های یک سازه با آن سازه و میزان همبستگی بین شاخص‌های یک سازه با سازه‌های دیگر مقایسه می‌گردد. مقدار همبستگی میان شاخص‌ها با سازه‌های مربوط به خود (اعداد رنگی ماتریس) از همبستگی میان آن‌ها و سایر سازه بیشتر است که این مطلب گواه مناسب بودن روایی واگرایی بارهای عاملی متقابل^۱ است (طباطبائی و جهانگرد، ۱۳۹۵؛ ۹۷).

جدول ۴. روایی واگرا به روش بارهای عاملی متقابل

	جغرافیایی-فرهنگی	کالبدی	معنایی-ادراکی
۱q	۵۸۷/۰	۱۲۸/۰	۲۴۷/۰
۲q	۸۲۹/۰	۰۱۷/۰-	۲۵۲/۰
۳q	۵۷۹/۰	۰۲۲/۰-	۱۵۶/۰

2. Cross Loadings

معنایی-ادراکی	کالبدی	جغرافیایی-فرهنگی	
۳۶۲/۰	۱۴۵/۰	۹۰۵/۰	۴ق
۳۸۸/۰	۹۲۶/۰	۰۷۶/۰	۵ق
۴۰۰/۰	۸۵۶/۰	۰۹۷/۰	۶ق
۲۸۵/۰	۷۹۱/۰	۰۴۳/۰-	۷ق
۲۵۳/۰	۳۴۶/۰	۱۹۴/۰	۸ق
۷۷۲/۰	۲۵۹/۰	۱۵۲/۰	۹ق
۹۱۸/۰	۴۵۱/۰	۴۲۶/۰	۱۰ق
۶۴۱/۰	۱۷۹/۰	۳۷۷/۰	۱۱ق
۵۹۲/۰	۴۰۴/۰	۰۴۳/۰	۱۲ق

طبق نتایج حاصل از جدول ۴ مقدار روایی همگرا بالایی ۰/۵ قابل قبول می‌باشد (فورنل و لارکر، ۱۹۸۷) و برای متغیرهای با سؤال اندک مقدار ۰/۴ به بالا را هم معیار کافی دانستند (نقل از داوری و رضازاده، ۱۳۹۳؛ ۵۷).

جدول ۵. ماتریس همبستگی و روایی همگرا و واگرا فورنل و لارکر

۴	۳	۲	۱	روایی همگرا		
			۷۳۹/۰	۵۴۶/۰	جغرافیایی-فرهنگی	۱
		۷۶۴/۰	۰۹۶/۰	۵۸۴/۰	کالبدی	۲
	۷۴۲/۰	۴۴۵/۰	۳۶۱/۰	۵۵۰/۰	معنایی-ادراکی	۳
۷۰۶/۰	۸۵۹/۰	۷۲۹/۰	۵۹۳/۰	۴۹۹/۰	ادراکات حسی ساکنین فضاهای سکونتی	۴

طبق مندرجات جدول ۳ به عقیده فورنل و لارکر (۱۹۸۱) برای بررسی روایی واگرا به وسیله ماتریس صورت می‌پذیرد که یک مؤلفه در مقایسه با سایر مؤلفه‌ها، باید تمایز و تفکیک بیشتری را در بین مشاهده پذیرهای (سؤالات) خودش داشته باشد تا بتوان گفت مؤلفه مدنظر روایی واگرا بالایی دارد. در روایی واگرا به دنبال پاسخگویی به این سؤال هستیم که تا چه حد یک عامل در رقابت با عامل‌های خارجی، نامرتب و محاسبه نشده می‌تواند واریانس مجموعه‌ای سؤالات را تبیین کند؟ اگر عاملی بیشترین مقدار از واریانس

درون مجموعه‌ای سؤالات را برآورد کند و درواقع، با عامل‌های نامرتبط همبستگی کمتری نشان دهد، دارای روایی و اگر است به عبارت دیگر، جذر روایی همگرا هر مؤلفه بیشتر از حداکثر همبستگی آن مؤلفه با مؤلفه‌های دیگر باشد (طباطبائی و دیگران، ۱۳۹۵: ۵۶۲) (اعداد روی قطر جدول ۳) (فورنل و لارکر، ۱۹۸۱) که اعداد مندرج نشان از روایی و اگر ای مناسبی در روش فورنل و لارکر می‌باشد.

لازم به ذکر است در روایی و اگر فورنل لارکر هدف این است که و اگر ای بین هر سازه با سازه‌های دیگر در مدل تعیین شود بنابراین با توجه به این که سازه‌های مرتبه دوم متشکل از سازه‌های مرتبه اول خود هستند نباید و اگر ای با سازه‌های مرتبه اول خود داشته باشند (داوری، رضازاده، ۱۳۹۳؛ ۱۷۷-۱۷۸). در نتیجه نباید روایی و اگر ای بین سازه مرتبه دوم (ادراکات حسی ساکنین فضاهاى سکونتی) و سازه‌های مرتبه اول (جغرافیایی-فرهنگی، کالبدی، معنایی-ادراکی) وجود داشته باشد. کیفیت مدل ساختاری توسط شاخص قدرت پیش‌بینی Q^2 نیز محاسبه شد، هدف این شاخص بررسی توانایی مدل ساختاری در پیش‌بینی کردن به روش چشم‌پوشی^۱ می‌باشد؛ که بر اساس این ملاک مدل باید نشانگرهای متغیرهای مکنون درون‌زا انعکاسی را پیش‌بینی کند. مقادیر مثبت و بالای صفر نشان می‌دهند که مقادیر مشاهده‌شده خوب بازسازی شده‌اند (طباطبائی و جهانگرد، ۱۳۹۵؛ ۹۸) و می‌توان گفت مدل ساختاری از کیفیت مناسبی برخوردار است. این معیار توسط استون و گیزر (۱۹۷۵) معرفی شد قدرت پیش‌بینی شاخص‌های مربوط به سازه‌های درون‌زای مدل را مشخص می‌سازد. هنسeler و همکاران^۲ (۲۰۰۹) در مورد شدت قدرت پیش‌بینی مدل سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را تعیین نموده‌اند. شاخص نیکوی برازش^۳ هر دو مدل اندازه‌گیری و ساختاری را مدنظر قرار می‌دهد و به‌عنوان معیاری برای سنجش عملکرد کلی مدل به کار می‌رود؛ که مقدار به‌دست‌آمده از مطلوبیت کلی مدل حکایت دارد. این معیار مربوط به بخش کلی مدل‌های معادلات ساختاری است که پس از بررسی برازش بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل کلی پژوهش خود، برازش بخش کلی را نیز

1. Blindfolding
2. Henseler et al
3. Goodness-of-fit GOF

کنترل نماید که توسط تننهاوس و همکاران^۱ (۲۰۰۴) ابداع گردید و طبق فرمول زیر محاسبه می‌شود. سه مقدار ۰/۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ را به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی معرفی نمودند که با محاسبه‌ی که از مدل انجام شد.

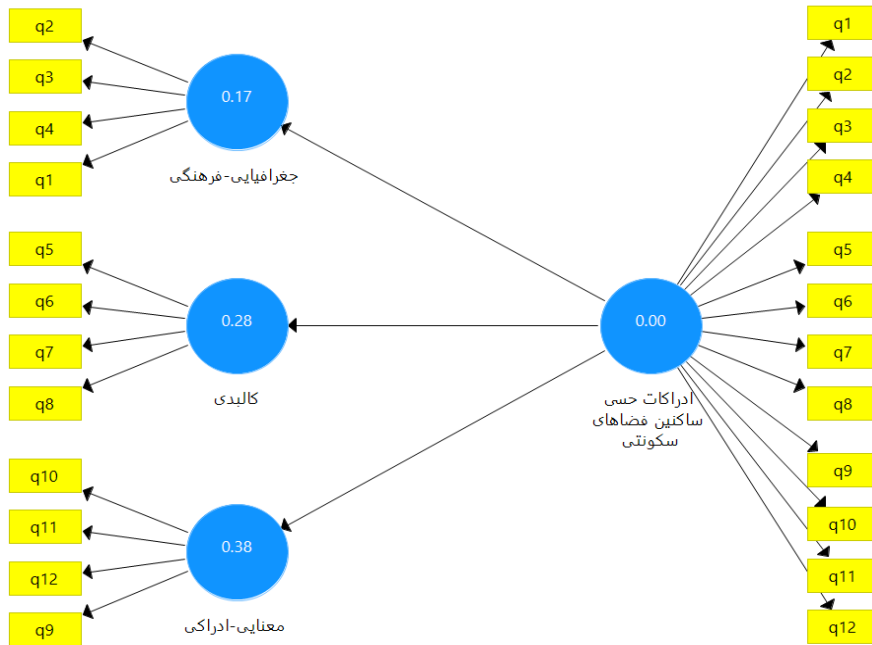
$$\sqrt{0.545 \times 0.540} = 0.529 = \sqrt{\text{روایی همگرا} \times \text{ضریب تعیین}}$$

جدول ۶. شاخص‌های کیفیت مدل ساختاری

نیگوی برازش	قدرت پیش‌بینی Q ^۲			روایی همگرا	ضریب تعیین	متغیرهای مکنون وابسته
	Q ^۲ =۱- SSE/SSO	SSE	SSO			
۵۴۲/۰	۱۷۰/۰	۹۸۳/۳۳۱	۰/۴۰۰	۵۴۶/۰	۳۵۲/۰	جغرافیایی-فرهنگی
	۲۸۳/۰	۶۶۴/۲۸۶	۰/۴۰۰	۵۸۴/۰	۵۳۱/۰	کالبدی
	۳۷۸/۰	۷۱۵/۲۴۸	۰/۴۰۰	۵۵۰/۰	۷۳۹/۰	معنایی-ادراکی
	-	۰/۱۲۰۰	۰/۱۲۰۰	۴۹۹/۰	-	ادراکات حسی ساکنین فضاهای سکونتی

با توجه به جدول ۶ مقدار قدرت پیش‌بینی به‌دست آمده که ضریب مناسبی برخوردار است. مقدار نیگوی برازش به‌دست آمده از ضریب مطلوبی برخوردار است که مقادیر به‌دست آمده از مطلوبیت کلی مدل حکایت دارد. (شکل ۵)

شکل ۵. ضریب قدرت پیش‌بینی مدل

برای بررسی وضعیت متغیرهای مورد مطالعه از آزمون t یک نمونه‌ای استفاده شد. نتایج حاصل از این آزمون در جدول زیر آورده شده است. برای امتیازدهی، میانگین مجموع نمرات سؤالات هر مؤلفه به عنوان مبنا در نظر گرفته شد و با توجه به طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت نقطه برش طیف میانی پرسشنامه، ۳ بود که در پژوهش حاضر معیار مقایسه میانگین بدین صورت بود که میانگین تجربی (۱-۲/۳۳) در سطح نامطلوب، (۲/۳۴-۳/۶۶) در سطح نسبتاً مطلوب و (۳/۶۷-۵) در سطح مطلوب ارزیابی شد؛ بنابراین میانگین ملاکی در سطح مطلوب برابر با ۳/۶۷ می‌باشد.

جدول ۷. آزمون t وضعیت گویه‌های ادراکات حسی ساکنین فضاهای سکونتی

متغیر	ابعاد	گویه‌ها	میانگین ملاکی = $df=49$ ۳/۶۷				آزمون فریدمن
			میانگین تجربی	تفاوت میانگین	t	معناداری	
جغرافیایی - فرهنگی		۱q	۰۴۰/۴	۷۳۰/۰	۷۰۴/۷	۰۰۰/۰	۲
		۲q	۰۶۲/۴	۹۵۰/۰	۶۶۷/۱۲	۰۰۰/۰	۱
		۳q	۰۳۶/۳	۳۱۰/۰-	-	۰۰۱/۰	۳
		۴q	۰۱۲/۳	۵۵۰/۰-	-	۰۰۰/۰	۴
		مجموع	۸۷۵/۳	۲۰۵۰/۰	۹۷۷/۴	۰۰۰/۰	ضریب خی دو معناداری = ۰/۰۰۰
ادراکات حسی ساکنین فضاهای سکونتی	کالبدی	۵q	۰۱۶/۳	۵۱۰/۰-	-	۰۰۰/۰	۴
		۶q	۰۵۸/۴	۹۱۰/۰	۹۶۲/۱۱	۰۰۰/۰	۱
		۷q	۰۰۸/۴	۴۱۰/۰	۸۵۷/۳	۰۰۰/۰	۲
		۸q	۰۵۸/۳	۰۹۰/۰-	۸۷۱/۰-	۳۸۸/۰	۳
		مجموع	۸۵۰/۳	۱۸۰/۰	۴۲۹/۳	۰۰۱/۰	ضریب خی دو معناداری = ۰/۰۰۰
معنایی - ادراکی		۹q	۰۶۶/۴	۹۹۰/۰	۶۲۹/۱۴	۰۰۰/۰	۱
		۱۰q	۰۰۴/۴	۳۷۰/۰	۵۹۲/۲	۰۱۳/۰	۳
		۱۱q	۰۷۲/۳	۰۵۰/۰	۵۵۲/۰	۵۸۳/۰	۴
		۱۲q	۰۴۴/۴	۷۷۰/۰	۰۷۲/۱۰	۰۰۰/۰	۲
		مجموع	۲۱۵/۴	۵۴۵۰/۰	۴۸۶/۱۳	۰۰۰/۰	ضریب خی دو معناداری = ۰/۰۰۰
	مجموع	۹۸۰/۳	۳۱۰/۰	۶۱۱/۱۰	۰۰۰/۰	-	

نتایج حاصل از آزمون t یک نمونه‌ای از بعد جغرافیایی - فرهنگی نشان می‌دهد که گویه‌های ۱ و ۲ در سطح مطلوب ($p < 0/05$) و میانگین ملاکی بالاتر از $(3/67)$ قرار گرفته است؛ اما گویه‌های ۳، ۴ در سطح نامطلوب ($p < 0/05$) و میانگین ملاکی کمتر از $(3/67)$ قرار گرفته است. در نهایت بعد جغرافیایی - فرهنگی در سطح مطلوب ($p < 0/05$) و میانگین

ملاکی بالاتر از ۳/۶۷) قرار گرفته است. در جدول ۶ با استفاده از آزمون فریدمن اولویت گویه‌های جغرافیایی- فرهنگی به ترتیب اهمیت گزارش شد؛ بنابراین اهمیت گویه «۲» و گویه «۴» به ترتیب به عنوان رتبه نخست و آخر را به خود اختصاص گرفت. معناداری ضریب خی دو آزمون فریدمن نشان از وجود اهمیت و اولویت در سطح گویه‌های جغرافیایی- فرهنگی دارد.

همچنین نتایج حاصل از آزمون t یک نمونه‌ای از بعد کالبدی نشان می‌دهد که گویه‌های ۶ و ۷ در سطح مطلوب ($p < 0/05$) و میانگین ملاکی بالاتر از ۳/۶۷) قرار گرفته است، گویه ۸ در سطح نسبتاً مطلوب ($p > 0/05$) و میانگین ملاکی هم‌تراز با ۳/۶۷) قرار گرفته است، اما گویه ۵ در سطح نامطلوب ($p < 0/05$) و میانگین ملاکی کمتر از ۳/۶۷) قرار گرفته است. در نهایت بعد کالبدی در سطح مطلوب ($p < 0/05$) و میانگین ملاکی بالاتر از ۳/۶۷) قرار گرفته است. در جدول ۶ با استفاده از آزمون فریدمن اولویت گویه‌های کالبدی به ترتیب اهمیت گزارش شد؛ بنابراین اهمیت گویه «۶» و گویه «۵» به ترتیب به عنوان رتبه نخست و آخر را به خود اختصاص گرفت. معناداری ضریب خی دو آزمون فریدمن نشان از وجود اهمیت و اولویت در سطح گویه‌های کالبدی دارد.

در آخر نتایج حاصل از آزمون t یک نمونه‌ای از بعد معنایی- ادراکی نشان می‌دهد که گویه‌های ۹، ۱۰ و ۱۱ در سطح مطلوب ($p < 0/05$) و میانگین ملاکی بالاتر از ۳/۶۷) قرار گرفته است و گویه ۱۲ سطح نسبتاً مطلوب ($p > 0/05$) و میانگین ملاکی هم‌تراز با ۳/۶۷) قرار گرفته است، در نهایت بعد معنایی- ادراکی در سطح مطلوب ($p < 0/05$) و میانگین ملاکی بالاتر از ۳/۶۷) قرار گرفته است. در جدول ۶ با استفاده از آزمون فریدمن اولویت گویه‌های معنایی- ادراکی به ترتیب اهمیت گزارش شد؛ بنابراین اهمیت گویه «۹» و گویه «۱۱» به ترتیب به عنوان رتبه نخست و آخر را به خود اختصاص گرفت. معناداری ضریب خی دو آزمون فریدمن نشان از وجود اهمیت و اولویت در سطح گویه‌های معنایی- ادراکی دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

همان‌گونه که پیش‌تر نیز ذکر گردید، مسئله امروزه در فضاهای سکونتی کاهش خوانایی فضا و افت کیفیت سطح زندگی در نتیجه تنزل کیفی ادراکات حسی ساکنین می‌باشد. با بررسی نگرش مرلو پونتی - که پدیدارشناسی وابسته به ادراکات انسان‌ها می‌باشد- به این مهم می‌توان دست یافت که تأثیر هر انسان با کالبد و بدن خود در فرآیند ادراک از محیط مستقل از دیگری است و درواقع نگرش هر سوژه بدنمند از یک ابژه را متفاوت از دیگری می‌یابد. لذا یک سوژه در برقراری ارتباط با یک ابژه به ادراک اولیه (در دو وجه ساختاری و معنایی) دست یافته و در مراحل بالاتر به شناخت و آگاهی از آن دست می‌یابد که این شناخت منجر به ادراکات عمیق‌تری از محیط از جمله ادراکات حسی و معنامندی می‌گردد. لذا این پژوهش بر آن بود تا با نگرشی پدیدارشناسانه بر مبنای دیدگاه مرلو پونتی و دیدگاه‌های وابسته به آن به ارائه و اولویت‌بندی راهبردهای افزایش کیفی ادراکات حسی پردازد. پس از بررسی مبانی نظری پیرامون مسئله تحقیق و استخراج مؤلفه‌ها و تنظیم پرسشنامه و نهایتاً ارائه آن به جامعه آماری متخصص این مهم حاصل گردید که مؤلفه‌های معنایی -ادراکی و گویه‌های وابسته به آن بیشترین تأثیر را بر فرآیند ادراک ساکنین فضاهای سکونتی ایفا می‌کنند؛ که در میان زیر مؤلفه‌ها، بهره‌گیری از نماد و نشانه‌ها و بهره‌گیری از عناصر هویت‌مند در فضا و همچنین مصالح بومی بیشترین تأثیر را بر افزایش ادراک ساکنین ایفا می‌کنند. با این حال بر اساس یافته‌های تحقیق صرفاً نمی‌توان ادراک ساکنین فضاهای سکونتی را محدود به مؤلفه معنایی -ادراکی دانست. مؤلفه کالبدی و زیر مؤلفه‌های آن نیز انعطاف‌پذیری فضا (سیالیت فضا) و تناسبات بصری (بهره‌گیری از حواس بینایی) نیز بر فرآیند ادراک حسی ساکنین فضاهای سکونتی مؤثر می‌باشد. در یک جمع‌بندی می‌توان اذعان نمود که در فضای سکونتی معاصر به‌منظور ارتقا کیفی ادراکات حسی ساکنین آن می‌توان از نماد و نشانه‌های موجود در بستر طراحی و عناصر هویت‌ساز به جهت خاطره‌انگیزی و تقویت ادراکات حسی و همچنین سیالیت هر چه بیشتر فضا از طریق انعطاف‌پذیری و پویایی فضای داخلی و نهایتاً تناسبات بصری بهره جست. این مهم

همواره در گذشته در خانه‌های سنتی رعایت می‌گردید. در واقع خانه در گذشته علاوه بر پاسخگویی به نیازهای بنیادین انسان، آن‌ها را به رؤیاهای خود متصل می‌کرد و به سایر نیازهای روانی او را پاسخ می‌داد. خانه سنتی ایرانی با درگیر کردن حواس پنج‌گانه منجر به شناخت و ادراک او از محل زندگی خود می‌گردید و در نهایت باعث معنامندی هر چه بیشتر محیط نیز می‌شد و فرد را تا معنویت بالا می‌برد.

ارائه راهبردهای کاربردی

در نهایت به‌منظور ارتقا کیفی ادراکات حسی ساکنین فضاهای سکونتی می‌توان بر اساس یافته‌های تحقیق (به ترتیب اولویت) راهبردهای کاربردی زیر را ارائه نمود: (جدول -۸)

جدول ۸. ارائه راهبرد به جهت ارتقا کیفی ادراکات حسی ساکنین فضاهای سکونتی

ردیف	مؤلفه	زیر مؤلفه	راهبرد نهایی
۱	معنایی- ادراکی	۱- بهره‌گیری از نماد و نشانه‌ها ۲- بهره‌گیری از عناصر هویت‌مند	امروزه در فضاهای سکونتی شاهد آن هستیم که این فضاها صرفاً سرپناهی برای ساکنین آن بوده است و به یکی از اساسی‌ترین نیازهای آنان (ادراک مطلوب آنان به محیط و حس تعلقشان به فضا) توجه لازم مبذول نمی‌گردد. این مهم از طریق راهبردهایی همچون نماد و نشانه‌های موجود در معماری سنتی ایران و بهره‌گیری از عناصر و المان‌هایی در فضا که باعث ادراک و معنامندی هرچه بیشتر از محیط می‌گردد، حاصل می‌شود.
۲	کالبدی	۱- انعطاف‌پذیری فضا ۲- تناسبات بصری	حس بینایی در فرآیند ادراک ساکنین فضاهای سکونتی اهمیت فراوانی دارد، باین‌حال به حواس بینایی و تحریک آن توجه لازم مبذول نمی‌گردد. به این مهم می‌توان از طریق راهبردهایی همچون سیالیت هرچه بیشتر فضا (مبلمان و المان‌های انعطاف‌پذیر و پویا) و تناسبات بصری در فضا به جهت خوانایی هرچه بیشتر فضا بهره جست. باین‌حال افزایش پیوستگی بصری و تناسبات و مقیاس انسانی راهبرد کاربردی به‌منظور ادراک حس بینایی

ردیف	مؤلفه	زیر مؤلفه	راهبرد نهایی
۳	جغرافیایی - فرهنگی	۱- مواد و مصالح بوم آورد و آشنا با انسان جهت ایجاد حس خاطره‌انگیزی	ساکنین در فضای سکونتی می‌گردد. امروزه یکی از عوامل عدم تعامل مطلوب میان کاربر با محیط مسکونی خود، عدم ایجاد حس خاطره‌انگیزی و در ادامه آن تنزل حس تعلق به مکان و ادراکات حسی نامطلوب از فضا می‌باشد. در گذشته یکی از راهبردهایی که از آن در فضاهای سکونتی بهره گرفته می‌شد، مصالح بوم آورد و همساز با اقلیم و فرهنگ آن جامعه بود. با این حال امروزه با پیشرفت تکنولوژی استفاده کمتری از مصالح بومی مطابق با فرهنگ جامعه می‌گردد و این مهم باعث کاهش ادراک مطلوب ساکنین از فضای سکونتی خود می‌شود از طرفی کاربست رویکردهای رفتارگرا در طراحی ساختمان‌های مسکونی که بر اساس الگوهای رفتاری ساکنین و ویژگی‌های فرهنگی - اجتماعی ساکنین در یک ساختمان و فضای سکونتی منجر به افزایش ادراک ساکنین می‌گردد

تشکر و سپاسگزاری

بدین وسیله از اساتید عزیزم جناب آقای دکتر افضلیان، دکتر اسدپور و دکتر موسوی که با حمایت‌های بی‌دریغ و صرف زمان و توان علمی خود من را در این پژوهش یاری نمودند، نهایت تشکر و سپاس را دارم.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم

ORCID

Nazanin Daeenejhad

 <http://orcid.org/0000-0001-6263-842X>

Khosrow Afzalian

 <http://orcid.org/0000-0002-1466-7506>

Seyed Javad Asadpour

 <http://orcid.org/0000-0002-0977-8674>

Mohammad Hamed Mousavi

 <http://orcid.org/0000-0002-6153-7157>

منابع

- آرنه‌ایم، رودلف. (۱۳۸۲). *پویه شناسی صور معماری*، ترجمه مهرداد قیومی بیدهندی. تهران: انتشارات فرهنگستان هنر.
- اعظم کثیری، آتوسا و آقازاده، مریم. (۱۴۰۱). رمزگشایی نشانه‌ها در ساختار و تزئینات معماری کلیسای سنت استپان با رویکرد تداوم پایداری فرهنگی. *معماری و شهرسازی پایدار*، ۱۰(۱)، ۲۱-۳۸.
- اکسندر، اولریخ. (۲۰۰۷). *مفاهیم پایه در طراحی فضا*، ترجمه شادی عزیزی و صفورا اولنج، تهران: انتشارات فکر نو.
- اصلائیان، یاشار؛ ذبیحی، حسین و رهبری منش، کمال. (۱۳۹۹). ساختارشناسی مفهوم رضایتمندی مسکن با رویکرد فلسفه پدیدارشناسی (نمونه موردی، خانه قاجاری شیخ‌الاسلام و چند مجتمع مسکونی در زنجان). *مطالعات هنر اسلامی*، ۱۶(۳۷)، ۲۸-۴۶.
- اصلائیان، یاشار؛ و ذبیحی، حسین و رهبری منش، کمال. (۱۳۹۷). تعیین اولویت حواس در ادراک ساکنان مجتمع‌های مسکونی؛ بررسی موردی: ساکنان بیش از دو سال چند مجتمع مسکونی در زنجان. *پایان‌نامه معماری و شهرسازی*، ۱۱(۲۱)، ۲۳-۳۸.
- باشلار گاستون. (۱۳۹۲). *بوطیقا فضا*، ترجمه مریم کمالی و محمد شیریچه، تهران: انتشارات روشنگران و مطالعات زنان.
- باکویی کتیریمی، حوریه و صوفیانی، محمود. (۱۳۹۶). خوانش دریدا از مفهوم اکنون در پدیدارشناسی هوسرل. *شناخت*، ۱۰(۲)، ۱۹-۳۸.
- بختیاری منش، الهام. (۱۳۹۵). تقویت ادراک حسی متعادل در کارگاه درک و بیان محیط. *صفحه*، ۲۶(۲)، ۲۱-۳۸.
- براتی، ناصر و سلیمان نژاد، محمدعلی. (۱۳۹۰). ادراک محرک‌ها در محیط کنترل‌شده و تأثیر جنسیت بر آن. *باغ نظر*، ۱۷(۱۷)، ۲۹-۱۹.
- بهبودی، ریحانه. (۱۳۹۱). ادراک در معماری مطالعه موردی سنجش ادراک گردشگران اروپایی از معماری ایرانی - اسلامی شهر اصفهان. *هنرهای زیبا - معماری و شهرسازی*، ۱۷(۳)، ۴۱-۴۸.
- بودلایی حسن. (۱۳۹۵). *روش تحقیق پدیدارشناسی*. تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.

پاکزاد، جهان‌شاه و بزرگ، حمیده. (۱۳۹۱). *الفبای روانشناسی محیط برای طراحان*، تهران: انتشارات آرمان‌شهر.

پالاسما، یوهانی؛ زومتور، پیتر و بومه، گرنوت. (۱۳۹۹). *اتمسفر ساختمان: فرم و بی فرمی*، ترجمه مرتضی نیک فطرت و احسان بی طرف، تهران: انتشارات فکرنو.

پرتوی، پروین. (۱۳۸۲). *پدیدارشناسی مکان: اصول و متدولوژی*، تهران: انتشارات دانشگاه تهران. پورعلی، مصطفی. (۱۳۹۰). *جایگاه پدیدارشناسی در معماری*. صفه، سال ۲۱(۱)، ۱۹-۳۰.

پیراوی ونک، مرضیه. (۱۳۸۹). *پدیدارشناسی نزد مرلو پونتی*. آبادان: انتشارات پرش.

داوری، علی و رضازاده، آرش. (۱۳۹۳). *مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزار PLS*. تهران: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی.

درستکار، احسان و ودایع خیری، رقیه. (۱۳۹۸). *سنجش کیفیت زندگی بر مبنای رضایتمندی سکونتی (مورد مطالعه: محله گلشن تهران)*. *علوم و تکنولوژی محیط زیست*، ۲۱(۱۰)، ۲۴۵-۲۵۷.

دنیل تامس، پریموزیک. (۱۳۸۷). *مرلو-پونتی: فلسفه و معنا*، ترجمه محمدرضا ابوالقاسمی. تهران: انتشارات مرکز.

دیباچ، سید موسی و سلطان‌زاده، حسین. (۱۳۹۲). *فلسفه و معماری*، تهران: انتشارات دفتر پژوهش‌های فرهنگی.

زارع، علیرضا؛ رضایی، محمدرضا و لقائی، حسنعلی. (۱۳۹۸). *تبیین مؤلفه‌های مؤثر بر ارتقاء کیفیت محیطی در بافت تاریخی شهرها (نمونه موردی: بافت تاریخی شهر شیراز)*. *پژوهش و برنامه‌ریزی شهری*، ۱۰(۳۸)، ۱-۱۲.

شکری، پری؛ احمدی، حسن؛ مهدوی، مائده و خسروی، عباس. (۱۳۹۶). *سنجش میزان رضایتمندی سکونتی شهروندان از کیفیت محیط در محله‌های شهری (مطالعه موردی: محلات شهر بابل)*. *مطالعات ساختار و کارکرد شهری*، ۴(۱۴)، ۳۱-۵۲.

طالب‌زاده، سید حمید. (۱۳۸۵). *ادراک حسی در پدیدارشناسی مرلوپونتی*. *فلسفه*، ۳۴(۱)، ۶۳-۸۶.

طاہر طلوع دل، محمدصادق؛ مهدی نژاد، جمال‌الدین و سادات، سیده اشرف. (۱۳۹۹). *تأثیر مؤلفه‌های معنایی، رفتاری و کالبدی حس مکان در رضایتمندی سکونتی*. *معماری و*

شهرسازی پایدار، ۸(۱)، ۱۶۵-۱۸۲.

طباطبائی، سیدسجاد؛ مطهری نژاد، حسین و تیرگر، هدایت. (۱۳۹۵). اعتباریابی ابزار سنجش هویت معلمی پزشکان مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی. گام‌های توسعه در آموزش پزشکی، ۱۳(۶)، ۱-۱۲.

طباطبائی، سیدسجاد و جهانگرد، حمیده. (۱۳۹۵). تحلیل ساختاری خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی بر اطمینان تصمیم‌گیری شغلی با میانجی‌گری ابعاد فرصت‌یابی حرفه‌ای. پژوهش‌نامه تربیتی، ۱۱(۴۷)، ۸۵-۱۱۲.

عادلی، سمیرا و ندیمی، هادی. (۱۴۰۱). فرم به‌مثابه قابلیت؛ زیربنای نظری و چارچوب مفهومی معنای معماری. صفت، ۳۲(۱)، ۲۱-۴۰.

عسگری، مریم و نظر نژاد، نرگس. (۱۳۹۶). پدیدارشناسی ادراک حسی در فضای مجازی بر اساس آراء موريس مرلو پونتی. هستی و شناخت، ۴(۱)، ۶۱-۸۲.

گلابی، بازید؛ بازیدی، قادر؛ طهماسبی؛ ارسلان و سبحانی، جلیل. (۱۳۹۸). پدیدارشناسی ادراک حسی و تجربه ادراکی خانه بومی (مطالعه موردی مدبق خانه‌های منطقه موکریان). مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۴(۴)، ۹۱۳-۹۲۹.

لفور کلود. (۱۳۹۴). سیاست تفکر (تأملی بر اندیشه مرلو پونتی). ترجمه مهدی سلیمی. تهران: انتشارات گام نو.

ماتیوس، هریگ. (۱۳۸۷). درآمدی به اندیشه‌های مرلو پونتی، ترجمه رمضان برخورداری. تهران: انتشارات گام نو.

محسنین، شهریار و اسفیدانی، محمدرحیم. (۱۳۹۳). معادلات ساختاری مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی به کمک نرم‌افزار *Smart-PLS*. تهران: انتشارات کتاب مهربان.

معظمی گودرزی، نازنین و دادخواه، پژمان. (۱۴۰۰). بررسی مفهوم بدن در آثار مونا حاتوم با تکیه بر اندیشه فلسفی موريس مرلوپونتی؛ مطالعه موردی: اجرای تحت محاصره. پژوهش در هنر و علوم انسانی، ۱۰(۳۹)، ۱-۱۶.

نیک فطرت کردمحلّه، مرتضی؛ ذبیحی، حسین و شاهچراغی، آزاده. (۱۳۹۸). روایت مکان در آثار معماران معاصر از منظر ادبیات تطبیقی فلسفه و معماری با رویکرد پدیدارشناسی (نمونه موردی: موزه هنرهای معاصر تهران). جغرافیا و برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۱۰(۲)، ۸۱۳-

۸۳۴

هاسپرز، جان و اسکراتن، راجر. (۱۳۸۵). *فلسفه هنر و زیبایی‌شناسی*، ترجمه یعقوب آژند، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

هایدگر، مارتین. (۱۳۹۹). *پدیدارشناسی روح هگل*. ترجمه عقیل فولادی، تهران: انتشارات نگاه معاصر.

هوسرل، ادموند. (۱۳۷۲). *ایده پدیدارشناسی*. ترجمه عبدالکریم رشیدیان. تهران: انتشارات آموزش و انقلاب اسلامی.

یارعلی، زهرا؛ زارع زاده، فهیمه و افهمی، رضا. (۱۴۰۰). خوانشی بر شیوه‌های اجرایی تحقق ادراک بینافرهنگی در فضای موزه‌ها. *جلوه هنر*، ۱۳(۴)، ۹۰-۱۰۳.

References

- Adeli, S., Nadimi, H. (2022). Form as Affordance: The Theoretical Basis and Conceptual Framework for the Meaning of Architecture. *Soffeh*, 32(1), 21-40. (In Persian)
- Arendt, H. (2012). *Life of the Mind*. Translation by Massoud Oliya. Tehran: Qoqnoos Publishing. (In Persian)
- Arnheim, R. (2003). *The Dynamics of architectural forms*. Translated by Mehrdad Qayyomi Bidhandi. Tehran: Farhangestan Honar. (In Persian)
- Asgari, M., Nazarnejad, N. (2017). Phenomenology of Sensory Perception in Cyberspace Based on Maurice Merleau-Ponty's Statements. *Existence and Knowledge*, 4(1), 61-82. (In Persian)
- Aslanian, Y., Zabihi, H., Rahbari Manesh, K. (2019). Determining the Priority of the Senses in the Perception of Inhabitants of Residential Complexes Case study: Several Residential Complexes in Zanjan. *Journal of Architecture and Urban Planning*, 11(21), 23-38. (In Persian)
- AzamKasiri, A., aghazadeh, M. (2022). The Cultural Meaning of Ornaments and Architectural Patterns in St Stephanus Cathedral. *Journal of Sustainable Architecture and Urban Design*, 10(1), 21-38. (In Persian)
- Bachelard, G. (2012). *Space Butiqa*. Translated by Maryam Kamali and Mohammad Shirbache, Tehran: Roshangan and Women's Studies Publications. (In Persian)
- Bakhtiarimanesh, E. (2016). Reinforcing Balanced Sensory Cognition in Architectural Education. *Soffeh*, 26(2), 21-38. (In Persian)
- Bakuei Ketrimi, H., Soufiani, M. (2016). Derrida's reading of the concept of

- now in Husserl's phenomenology. *Journal of Cognition*, 10(2), 19-38. (In Persian)
- Barati, N., Soleimannejad, M. (2011). Perception of Stimuli in Controlled Environment and Gender Impact on It Case Study: Faculty of Architecture and Urbanism Students at the International University of Imam Khomai, Qazvin, Iran. *The Monthly Scientific Journal of Bagh-e Nazar*, 8(17), 19-30. (In Persian)
- Behboudi, R. (2012). Perception in Architecture Measuring European Tourists' Perception towards Isfahan's Iranian-Islamic Architecture. *Honar-Ha-Ye-Ziba: Memory Va Shahrsazi*, 17(3), 41-48. (In Persian)
- Blackwood, M. (2015). Steven Holl: The Body in Space. Available Online: <https://vimeo.com/ondemand/holl>.
- Chin, W. (1998). Commentary: Issues and Opinion on Structural Equation Modeling. *MIS Quarterly*, 22(1), 1-14.
- Davari, A., Rezazadeh, A. (2014). *Structural equation modeling with PLS software*. Tehran: Publications of Academic Jihad Organization. (In Persian)
- Daniel Thomas, P. (2008). *Merleau-Ponty: Philosophy and meaning*. Translated by Mohammad Reza Abolqasmi. Tehran: Markazi (In Persian)
- Dibaj, M., Soltanzadeh, H. (2012). *Philosophy and Architecture*. Tehran: Pazhoheshhaye Farhangi. (In Persian)
- Dorostkar, E., Vadayeh Kheiry, R. (2019). Quality of Life Based on Housing Satisfaction (Gulshan Neighborhood of Tehran). *Journal of Environmental Science and Technology*, 21(10), 245-257. (In Persian)
- Exner, U. (2007). *Basic Concepts in Space Design*. Translated by Shadi Azizi and Safoora Olenj, Tehran: Fekr No. (In Persian)
- Fornell, C., Larcker, D. (1987). Evaluating Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Golabi, B., Bayzidi, Q., Tahmasbi, A., Sahabi, J. (2020). The phenomenon of perceptual perception and perceptual experience of native home (Case Study: Medbaq of Mokrian region Homes). *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 14(4), 913-929. (In Persian)
- Heidegger, M. (2020). *Hegel's Phenomenology of spirit*. Translated by Aghil Fouladi, Tehran: Negah Moaaser. (In Persian)
- Henseler, J. a. R., Christian M. and Sinkovics, Rudolf R. (2009). The Use of Partial Least Squares Path Modeling in International Marketing. *Advances in International Marketing (AIM)*, 20, 277-320.
- Hopp, W. (2012). "Perception". *The Routledge Companion to Phenomenology*. Edited by Sebastian Luft and Soren Overgaard.

London: Routledge.

- Husserl, H. (1994). *Ideas Phenomenology*. Translated by Abdollarim Rashidian, Tehran: Amouzesh Enghelab Eslami. (In Persian)
- Kirci, N. (2019). Phenomenology and Space in Architecture: Experience, Sensation and Meaning. *International Journal of Architectural Engineering Technology*, 8(13), 1-18.
- Lefour, C. (2014). *The Politics of thinking (a reflection on Merleau-Ponty's thought)*. Translated by Mehdi Salimi, Tehran: Game No Publications. (In Persian)
- Marshall, G. (2008). *A GUIDE TO Merleau-Ponty's Phenomenology of Perception*, Milwaukee, Wisconsin: Marquette University Press.
- Mathews, H. (2008). *An Introduction to Merleau-Ponty's thoughts*. Translated by Ramadhan Boshdari. Tehran: Gam No. (In Persian)
- Merleau-Ponty, M. (1968). *The Visible and The Invisible*, edited by Claude Lefort, Translated by Alphonso Lingis, United States of America: Northwestern University Press.
- Moazzami Gooderzi, N., Dadkhah, P. (2021). Examining the concept of the body in the works of Mona Hatum based on the philosophical thought of Maurice Merleau-Ponty; Case study: Implementation under siege. *Research in Arts and Humanities*, 10(39), 1-16. (In Persian)
- Mohsenin, S., Esfidani, M. (2014). *Structural equations based on partial least squares approach using Smart-PLS software*. Tehran: Ketab Mehraban. (In Persian)
- Moss, E., Rousseau, D., Parent, S., St-Laurent, D., Saintonge, J. (1998). Correlates of attachment at school age: Maternal reported stress, mother-child interaction, and behavior problems. *Child development*, 69(5), 1390-1405.
- Nikfetrat Kordmalleh, M., zabihi, H., shahcheraghi, A. (2020). The Narrative of Place in the Works of Contemporary Architects from a Comparative Literature View of Philosophy and Architecture with a Phenomenological Approach (Case Study: Tehran Museum of Contemporary Arts). *Geography (Regional Planning)*, 10(1-2), 813-834. (In Persian)
- Pakzad, J., Bozorg, H. (2011). *Alphabet of Environmental Psychology for Designers*. Tehran: Armanshahr. (In Persian)
- Pallasmaa, J., Zumthor, P., Baume, G. (2019). *Building Atmosphere: Form and Formlessness*. Translated by Morteza Nik Fetrat and Ehsan Bitraf, Tehran: Fekr No. (In Persian)
- Pallasmaa, J. (2015). Body, Mind, and Imagination: The Mental Essence of Architecture", in *Mind in Architecture: Neuroscience, Embodiment, and the Future of Design*, Massachusetts: The MIT Press.

- Partovi, P. (2003). *Phenomenology of Place: Principles and Methodology*. Tehran: Tehran University Press. (In Persian)
- PiraviVanak, M. (2010). *Merleau-Ponty's phenomenology*. Abadan: Porsesh. (In Persian)
- Poorali, M. (2012). On Phenomenology and Architecture. *Soffeh*, 21(1), 19-30. (In Persian)
- Shokri, P., Ahmadi, H., Mahdavi, M., Khosravi, A. (2017). Measuring Citizens' Satisfaction with the Quality of Residential Environment in Urban Neighborhoods (A Case study of Babolsar). *Urban Structure and Function Studies*, 4(14), 31-52. (In Persian)
- Spiers, H. (2022). Architectural experience: clarifying its central components and their relation to core affect with a set of first-person-view videos. *Journal of Vision*, 17(9), 146-163.
- Tabatabai, S., Motaharnejad, H., Tirgar, H. (2016). Validation of doctors' teaching identity assessment tool based on partial least squares approach. *Development steps in medical education*, 13 (6), 1-12. (In Persian)
- Tabatabaei, S., Jahangard, H. (2016). Structural analysis of the relationship between Career decision self-efficacy and Career decision certainty, Mediation planned happenstance skills dimensions. *Educational researches*, 11(47), 85-112. (In Persian)
- TaherTolo Del, M., M., J., Sadat, S. (2020). The Effect of Mental, Behavioral and Physical Factors of Sense of Place on Residential Satisfaction. *Journal of Sustainable Architecture and Urban Design*, 8(1), 165-182. (In Persian)
- Talebzadeh, H. (2006). Sensory perception in Merleau-Ponty's phenomenology. *Philosophy*, 34(1), 63-86. (In Persian)
- Tenenhaus, M., Amato, S., Esposito Vinzi, V. (2004). A global goodness-of-fit index for PLS structural equation modelling. In Proceeding of the XLII SIS scientific meeting, 739-742.
- Vinzi, V., Trinchera, L., Amato, S. (2010). PLS Path Modeling: From Foundations to Recent Developments and Open Issues for Model Assessment and Improvement. In V. Esposito Vinzi, W. W.
- Werts, C. E., Linn, R. L., & Jöreskog, K. G. (1974). Intraclass Reliability Estimates: Testing Structural Assumptions. *Educational and Psychological Measurement*, 34(1), 25-33.
- Yarali, Z., Zarezadeh, F., Afhami, R. (2021). A Reading on the implementation methods of realizing intercultural perception in the space of museums. *Art effect*, 13(4), 90-103. (In Persian)
- Zare, A., rezaei, M., Laghai, H. (2019). Explaining the Effective Factors on Improving the Environmental Quality of Urban Historical fabrics

(Case Study: historical fabrics of Shiraz). *Research and Urban Planning*, 10(38), 1-12. (In Persian)

References [In Persian]

- Arenahaim, R. (2003). *The dynamics of architectural forms*, Translation by Mehrdad Ghayomi Bidhendi, Academy of Art, Tehran. [In Persian]
- Azam Kathiri, A. & Aghazadeh, M. (2022). Decoding signs in the structure and architectural decorations of St. Stephen's Church with the approach of cultural sustainability. *Architecture and Sustainable urban development*, 10(1), 21 [In Persian]
- Exner, O. (2007). *Basic concepts in space design*, Translation by Shadi Azizi & Safoura Oleng, New thinking Publication, Tehran. [In Persian]
- Aslanian, Y., Zabihi, H and Menesh, K. (2020). Structural analysis of the concept of housing satisfaction with the approach of phenomenological philosophy (case example, Sheikh-al-Islam Qajar house and several residential complexes in Zanzan). *Islamic Art Studies*, 16(37), 28-46 [In Persian]
- Aslanian, Y & Zabihi, H & Rahbari manesh, K. (2018). Determining the priority of the semes in the perception of residents of residential complexes, Case study: Residents of several residential complexes in Zanzan for more than tow years. *Thesis on architecture and urban planning*, 11(21), 23-38. [In Persian]
- Bachelard, G. (2013). *The Poetics of Space*, Translation by Maryam Kamali, Mohamad shirbache, Tehran: Roshangaran & women s studies. [In Persian]
- Bakui Ketrimi, H and Sufiani, M. (2016). Derrida's reading of the concept of now in Husserl's phenomenology. *Cognition*, 10(2), 19-38 [In Persian]
- Bakhtiari manesh, E. (2016). Strengthening balanced sensory perception in the environment perception and expression workshop. *Sofeh* 26(2). 21-38. [In Persian]
- Barati, N & Soleiman nejhadi, M. (2011). The perception of stimuli in a controlled environment and effect of gender on it. *Bagh e nazar*, (17): 19-29. [In Persian]
- Behboudi, R. (2012). Perception in architecture case study of European tourists perception of Iranian-Islamic architecture in Isfahan city. *Fine arts magazine. Architecture and urban planning* 17(3). 41-48. [In Persian]
- Boudlaei, H. (2016). *Phenomenoloical research metod*. Tehran: sociologists Publication. [In Persian]
- Pakzad, J & Bozorg, H. (2012). *Alphabet of environmental psychology for designer*. Tehran: Armanshahr. [In Persian]

- Palasma, Y., Zumthor, P & Bomeh, G. (2020). *The atmosphere of building: form and formlessness*, Translation of Morteza Nikfetrat & Ehsan Bitaraf. Tehran: New thinking Publication. [In Persian]
- Partovi, P. (2003). *“Phenomenology of place: Principles and methodology”*. Tehran: University of Tehran. [In Persian]
- Pourali, M. (2011). The position of phenomenology in architecture. *Sofeh* 21. No 52. [In Persian]
- Piravi vanak, M. (2010). *Phenomenology according to Meleau-ponty*. Abadan: Porsesh Publication. [In Persian]
- Davari, A., Rezazadeh, A. (2014). *Structural equation modeling with PLS software*. Tehran: Academic Jahad publishing organization. [In Persian]
- Righteousness, B and Charity, R . (2018). Measuring the quality of life based on residential satisfaction (case study: Golshan neighborhood of Tehran). *Environmental Science and Technology*, 21(10), 245-257 [In Persian]
- Dnaiel tomas, P. (2008). *Meleau-ponty: philosophy and meaing*. translation by Mohamad Reza Aboulghasemi. Tehran. Markaz Publication. [In Persian]
- Dibaj, M., Soltanzadeh, H. (1998). *Philosophy and Architecture*. Cultural Research Office, Tehran. [In Persian]
- Zare, A., Rezaei, M .R & Laqaei, H .A . (2019). Explanation of the factors affecting the improvement of environmental quality in the historical context of cities (case example: the historical context of Shiraz). *Research and urban planning*, 10(38), 1-12 [In Persian].
- Sugar, P., Ahmadi, H ., Mahdavi, M & Khosravi, A. (2016). Measuring the level of residential satisfaction of citizens with the quality of the environment in urban neighborhoods (case study: Babolsar city neighborhoods). *Studies of urban structure and function*, 4(14), 31-52 [In Persian].
- Talebzadeh, S. H. (2006). Sensory perception in Merleau-Ponty s phenomenology, *Jornal of Philosophy*. 34(1). 63-72. [In Persian]
- Taher Tolo Del, M .S., Mahdinejad, J & Sadat, S. A. (2020). The effect of semantic, behavioral and physical components of the sense of place on residential satisfaction. *Architecture and Sustainable Urbanism*, 8(1), 165-182 [In Persian].
- Tabatabai, S .S , & Motaharinejad, H, & Tirgar, H (2016). Validation of doctors' teaching identity assessment tool based on partial least squares approach. *Scientific Research Journal of Developmental Steps in Medical Education*, 13 (6); 1-12 [In Persian].
- Tabatabaei, S. S, & Jahangard, H. (2016). Structural analysis of self-efficacy of career decision-making on the certainty of career decision-making

- with the mediation of professional opportunity-finding dimensions. *Educational research quarterly scientific journal*.11(47).85-112. [In Persian]
- Adeli, S & Nadimi, H. (2022). form as ability; Theoretical foundation and conceptual framework of the meaning of architecture. *Safeh*, 32(1), 21-40. [In Persian]
- Asgari, M & Nazarnejjhad, N. (2017). Phenomenology of sensory perception in virtual space based on the views of Maurice Merleau-Ponty. *existence and knowledge*,4(1-7),61-82. [In Persian]
- Golabi, B, Bayazidi, G.Tahmasbi, A.Sahabi, J. (2019). Phenomenology of sensory perception and perceptual experience of a native house (case study of houses in Mokrian region). *Human settlement planning studies*.14(4),913-929. [In Persian]
- Lefor, C. (2015) . *The politics of thinking (a reflection on Merleau-Ponty's thought)*. Translation by Mehdi Salimi. Tehran: Gam Noo Publications .[In Persian]
- Matiou, H. (2008). *An Introduction to Merleau-Ponty's Thoughts*, translation by Ramezan Barkhordari. Tehran: Gam Noo Publication [In Persian].
- Mohsenin, S., Esphidani, M.R. (2014). *Structural equations based on partial least squares approach using Smart-PLS software*. Tehran: ketab Mehraban .[In Persian]
- Moazzami Guderzi, N., & Dadkhah, P. (2021). Examining the concept of the body in the works of Mona Hatum based on the philosophical thought of Maurice Merleau-Ponty; Case study: Implementation under siege. *Research in Arts and Humanities*, 10(39), 1-16.[In Persian].
- Nikfetrat, K., Morteza.Zabihi ,. Shahcheraghi, A (2019). The narration of the place in the works of contemporary architects from the perspective of the comparative literature of philosophy and architecture with a phenomenological approach (case example: Tehran Museum of Contemporary Arts). *Journal of Geography and Regional Planning*10(1-2),813-834.[In Persian]
- Haspres, J ,. sraetn, R.(2006). *Philosophy of Art and Aesthetics*, translation by Yaqoub Azhand, Tehran, Tehran University publication. [In Persian]
- Heidegger, M. (2020). *Hegel's Phenomenology of Spirit*. Translated by Aqeel Fuladi, Tehran: Negah Masazeh Publications. [In Persian]
- Hosrel, E. (1993). *The idea of phenomenology*. Translation by Abdul Karim Rashidian. Tehran: Islamic Education and Revolution Publications. First edition. [In Persian]
- Yar Ali, Z., Zarezadeh, F & Afemi, R. (2020). A reading on the

ارتقا کیفی ادراک حسی ساکنین فضاهای سکونتی از منظر...؛ دائی نژاد و همکاران | ۱۷۹

implementation methods of realizing intercultural perception in the space of museums. *Art effect*, 13(4), 90-103 [In Persian]

استناد به این مقاله: دائی نژاد، نازنین، افیلیان، خسرو، اسدپور، سید جواد. پف موسوی، محمد حامد. (۱۴۰۲). ارتقا کیفی ادراک حسی ساکنین فضاهای سکونتی از منظر دیدگاه پدیدارشناسی، فصلنامه برنامه‌ریزی توسعه شهری و منطقه‌ای، ۸(۲۴)، ۱۳۵-۱۷۹.

DOI: 10.22054/urdp.2023.69208.1465

Urban and Regional Development Planning is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License...

